

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:
студентка 4 курсу групи 472
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Гризюк Тетяна Ігорівна _____
Керівник:
асистент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н.
Легкоступ Ігор Іванович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 11 від 29 травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ	5
1.1. Основні завдання, принципи та організація фінансового забезпечення військової частини	5
1.2. Складання, затвердження та виконання кошторису військової частини	12
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ А 1028	19
2.1. Забезпечення організації фінансової діяльності у військовій частині – шпиталі А 1028	19
2.2. Аналіз основних показників фінансово – господарської діяльності в/ч А 1028	24
2.3. Аналіз показників загального та спеціального фонду	30
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	38
3.1. Планування показників військової частини А 1028	38
3.2. Проблеми ефективного фінансування військових частин та їх вирішення в сучасних умовах	41
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

У період повномасштабної війни, яка розпочалась у 2022 році, наша держава здійснила спротив російській агресії. Збройні сили України встали на захист батьківщини та зупинили навалу російської армії. Основною бойовою одиницею Збройних Сил є військова частина – підрозділ, який складається з особового складу та має озброєння, військове спорядження та бойову техніку. Кожна військова частина потребує якісного та повного фінансування, від якого залежить можливість в повній мірі виконувати завдання по захисту держави. Тема фінансового забезпечення військової частини в сучасних умовах потребує наукового дослідження та виявлення проблем, усунення яких допоможе більш якісно організувати збройний спротив агресору. Тому я обрала тему для дипломної роботи «Фінансове забезпечення військової частини в сучасних умовах».

Метою моєї дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад фінансового забезпечення військової частини, визначення проблем та шляхів вирішення у цій сфері.

Основними завданнями роботи стали:

- Виявлення основних завдань, принципів та засад організації фінансового забезпечення військової частини;
- Теоретичне дослідження процесу складання, затвердження та виконання кошторису військової частини;
- Описання засад забезпечення організації фінансової діяльності у військовій частині – шпиталі А 1028;
- Аналіз основних показників фінансово – господарської діяльності в/ч А 1028;
- Аналіз показників загального та спеціального фонду в/ч А 1028;
- Планування показників військової частини А 1028;

- Дослідження проблем ефективного фінансування військових частин та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Об'єктом дипломної роботи є фінансова діяльність військової частини А 1028.

Предметом дипломної роботи є механізм фінансового забезпечення військової частини А 1028.

Методологічна база роботи. У процесі написання роботи були використані такі методи дослідження: аналітичний, логічний, історичний, статистичний, ілюстративний, табличний, графічний, синтезу.

Теоретичними джерелами для написання дипломної роботи стали навчальні матеріали з фінансування військових частин, накази Міністерства оборони України про організацію фінансового забезпечення військових частин, статті з даної проблематики у інтернет - просторі. Інформаційними джерелами написання роботи стала фінансова та статистична звітність військової частини А 1028 за 2021 – 2023 роки.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи без списку використаних джерел склав 55 сторінок, у т.ч. 6 таблиць, 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ

1.1. Основні завдання, принципи та організація фінансового забезпечення військової частини

Військові частини є бюджетними установами, які фінансуються із державного бюджету, а також за рахунок власних доходів (платні послуги, доходи від господарської та іншої діяльності, допомога).

Основними завданнями фінансового забезпечення військової частини є наступні [19, 22, 28]:

- належне (у межах діючих норм) та своєчасне забезпечення коштами військової частини для здійснення усіх покладених на неї завдань;
- повна та своєчасна виплата грошового забезпечення військовослужбовцям, заробітної плати працівникам, а також, інших передбачених законодавством виплат;
- забезпечення збереження готівки у касі військової частини;
- суворе дотримання фінансової дисципліни та правил;
- цільове, законне та ефективне використання коштів, правильне документальне оформлення усіх фінансово-господарських операцій;
- дотримання встановленого законом порядку придбання матеріальних цінностей і послуг за бюджетні кошти;
- організація фінансового планування і визначення потреби у коштах для забезпечення діяльності військової частини, ведення бухгалтерського обліку, складання і подання встановленої законодавством звітності.

Забезпечувальний фінансовий орган стосовно тих військових частин, які зараховані до нього на фінансове забезпечення, зобов'язаний [19, 22, 28]:

- надавати бюджетні асигнування і здійснювати фінансування підлеглих військових частин у порядку, визначеному законодавством;
- надавати командирам військових частин методичну і практичну допомогу в організації та веденні їх фінансового господарства;
- забезпечувати керівними документами з фінансових питань.

Забезпечувальний фінансовий орган і служби забезпечення мають право давати вказівки та роз'яснення про призначення та порядок використання коштів виключно в межах їхньої відповідальності.

Фінансове забезпечення військових частин здійснюється на таких засадах [19, 29, 32]:

- принцип фінансової централізації - тобто високий ступінь концентрації фінансових ресурсів на виконання пріоритетних завдань, одержання бюджетних асигнувань лише від одного забезпечувального фінансового органу;
- об'єктивне обґрунтування розрахунків, які здійснюються відповідно до затверджених методик та правил із застосуванням програмно - цільового методу планування;
- відповідність порядку фінансового забезпечення характеру завдань, які покладені на Збройні Сили України у мирний та військовий час. Це означає, що фінансове забезпечення військової частини повинно бути своєчасним, повним і спрямованим на виконання поставлених завдань у будь-яких умовах і обставинах;
- принцип цільового використання бюджетних коштів означає, що бюджетні ресурси використовуються лише на цілі, які визначені паспортами бюджетних програм і бюджетними асигнуваннями;
- принцип оптимізації, максимальної економії й ефективності означає, що під час процедури складання та затвердження кошторисів всі учасники процесу фінансового забезпечення мають досягати запланованих цілей, залучаючи мінімальний обсяг бюджетних коштів для досягнення максимального результату щодо їх використання;

- принцип відповідності вимогам держави у сфері бюджетного законодавства та казначейського виконання кошторису бюджетних установ означає застосування єдиних загальнодержавних норм та правил у процесі фінансового забезпечення військових частин;

- принцип відповідальності полягає в тому, що кожен учасник процесу фінансового забезпечення в/ч несе відповідальність за свої дії або бездіяльність на кожному етапі бюджетного процесу;

- принцип плановості означає складання фінансових планів, здійснення фінансової діяльності у впорядкованій та послідовній, збалансованій формі щодо порядку руху документів і коштів.

Фінансова дисципліна - це обов'язкове для всіх посадових осіб військової частини дотримання встановлених та діючих правил, норм ведення військового і фінансового господарства [28].

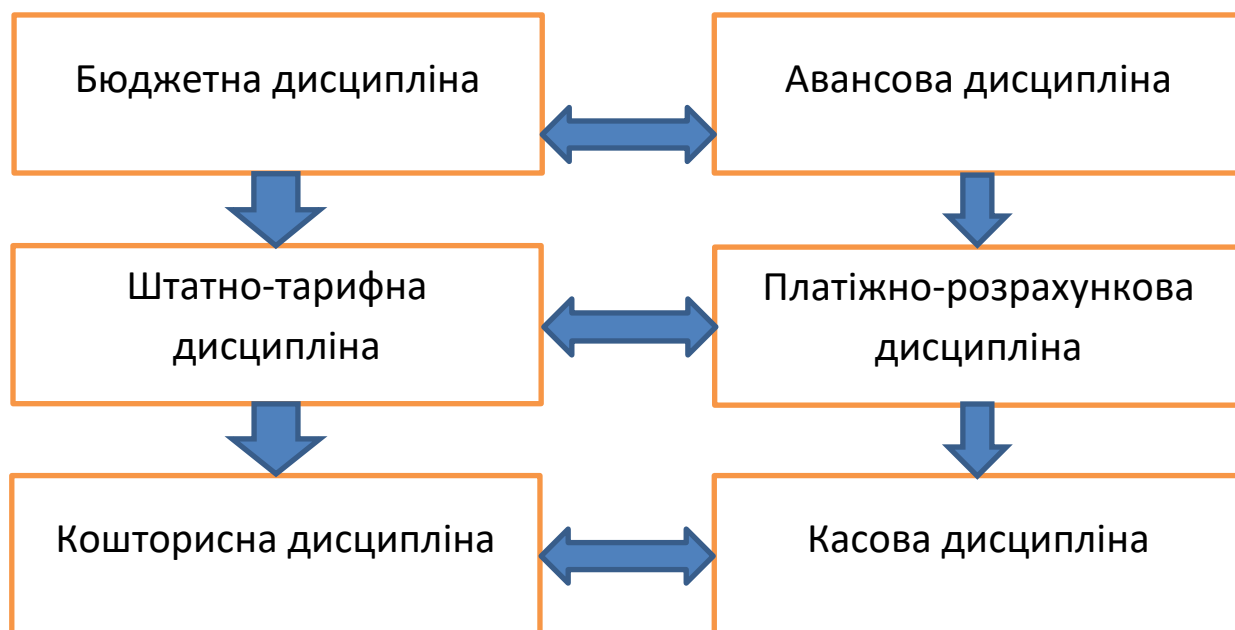

Рис. 1.1. Складові елементи фінансової дисципліни військової частини

Складовими елементами фінансової дисципліни є:

- бюджетна дисципліна,
- авансова дисципліна,

- штатно-тарифна дисципліна,
- платіжно-розрахункова дисципліна,
- кошторисна дисципліна
- касова дисципліна (рис. 1.1).

Бюджетна дисципліна включає дотримання порядку здійснення усіх платежів до бюджету та використання бюджетних коштів.

Авансова дисципліна – це обов'язковий для військових частин порядок перерахування, цільового використання, своєчасного погашення авансів або підзвітних сум.

Штатно - тарифна дисципліна – це дотримання правил постановки завдань особовому складу в/ч згідно із штатними посадами, правильне визначення розмірів грошового забезпечення та заробітної плати.

Платіжно - розрахункова дисципліна – включає дотримання порядку взяття бюджетних зобов'язань, правил розрахунків із юридичними та фізичними особами.

Кошторисна дисципліна означає дотримання правил витребування бюджетних коштів , складання кошторису та використання бюджетних асигнувань.

Касова дисципліна - означає дотримання законодавства під час одержання, зберігання та використання готівки.

Для забезпечення касової дисципліни наказом командира військової частини в/ч затверджується порядок оприбуткування готівки у касі військової частини, в якому максимально враховуються особливості роботи військової частини, таких як - розпорядок робочого дня, режим роботи, графік змінності, порядок й особливості здавання готівки до банку. Готівка повинна зберігатися у залізному сейфі, який знаходиться в касі військової частини [19, 22].

Основними вимогами фінансової дисципліни є такі:

- здійснення планування та витребування коштів лише у межах потреби, обчисленої за встановленими нормативами , нормами, тарифами,

цінами, згідно із затвердженими штатами, штатними розписами, таблицями тощо;

- здійснення усіх розрахунків у безготівковій формі (окрім здійснення розрахунків у готівковій формі виключно у разі неможливості проведення безготівкового розрахунку); готівки повинна зберігатися у касі військової частини в межах ліміту, який затверджений командиром військової частини згідно із розрахунком;

- оприбуткування готівки та бланків суворого обліку в реєстрах бухгалтерського обліку в/ч у день одержання їх військовою частиною на підставі виправдних прибуткових документів. Відображення в бухгалтерському обліку коштів, що надходять на реєстраційні або спеціальні реєстраційні рахунки в/ч, у день одержання виписок із рахунків про здійснені операції від Державної казначейської служби України;

- оформлення усіх первинних бухгалтерських документів й здійснення записів у реєстрах бухгалтерського обліку щодо прийняття й видачу готівки виключно у день проведення операцій;

- здійснення записів у касовій книзі у день одержання чи видачі готівки. У разі відсутності руху готівки в касі протягом робочого дня, записи у касовій книзі цього дня не здійснюються;

- забезпечення правильності ведення касової книги й схоронності готівки в касі;

- витрачання коштів на потреби військової частини відповідно до їх призначень;

- недопущення використання коштів на цілі, які не забезпечені відповідними асигнуваннями у кошторисі, або на придбання зайвих і непотрібних матеріальних цінностей;

- нарахування, виплата грошового забезпечення військовослужбовцям та заробітної плати працівникам за затвердженими Кабінетом Міністрів України й Міністром оборони України нормами та у встановлені терміни;

- своєчасне здійснення відрахувань із нарахованих особовому складу сум грошового забезпечення та заробітної плати, перерахування їх за належністю відповідно до законодавства;

- прийняття готівки у касу лише в дозволених випадках за прибутковим касовим ордером із обов'язковою одночасною видачею квитанції від прибуткового касового ордера особі, яка здала готівку;

- видача коштів під звіт або перерахування авансів лише у дозволених випадках відповідно до законодавства;

- надання звітів про витрати підзвітних сум із дотриманням правил й термінів видачі й погашення (сплати) підзвітних сум (авансів);

- укладання договорів про закупівлю товарів, робіт й послуг тільки за наявності бюджетних асигнувань у кошторисі на ці цілі, та із дотриманням процедур закупівель, визначених законодавством;

- здійснення видатків шляхом проведення платежів із реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків, а також інших рахунків військової частини відкритих у органах Державної казначейської служби України [[19, 22, 28].

Джерелами фінансового забезпечення військових частин є: кошти Державного бюджету України, які виділяються Міністерству оборони України й надходять на утримання та забезпечення їх діяльності, а також інші джерела, які передбачені законодавством.

Фінансове забезпечення військових частин здійснюється відповідно до затверджених у встановленому порядку кошторисів. Усі кошти в/ч поділяються на: загальний та спеціальний фонд. Кошти загального фонду за кошторисом Міністерства оборони України (МОУ) виділяються військовій частині її забезпечувальним фінансовим органом, й спрямовуються лише на ті потреби, на які вони призначені у відповідних затверджених кошторисах, планах асигнувань за кодами економічної і програмної класифікації видатків та кодами видатків за кошторисом МОУ. Вони повинні бути використані військовою частиною протягом того бюджетного року, на який були

призначені. Залишки невикористаних коштів загального фонду, що утворились на кінець року, списуються до доходів Державного бюджету України органами Державної казначейської служби України (ДКСУ). Кошти загального фонду, які відносяться на відновлення касових видатків в/ч, проведених у минулих бюджетних періодах, повинні бути перераховані до Державного бюджету України, окрім випадків, передбачених законодавством [19, 32].

Формування спеціального фонду військових частин, які утримується за рахунок коштів Державного бюджету України, здійснюється через власні надходження та інші надходження спеціального фонду.

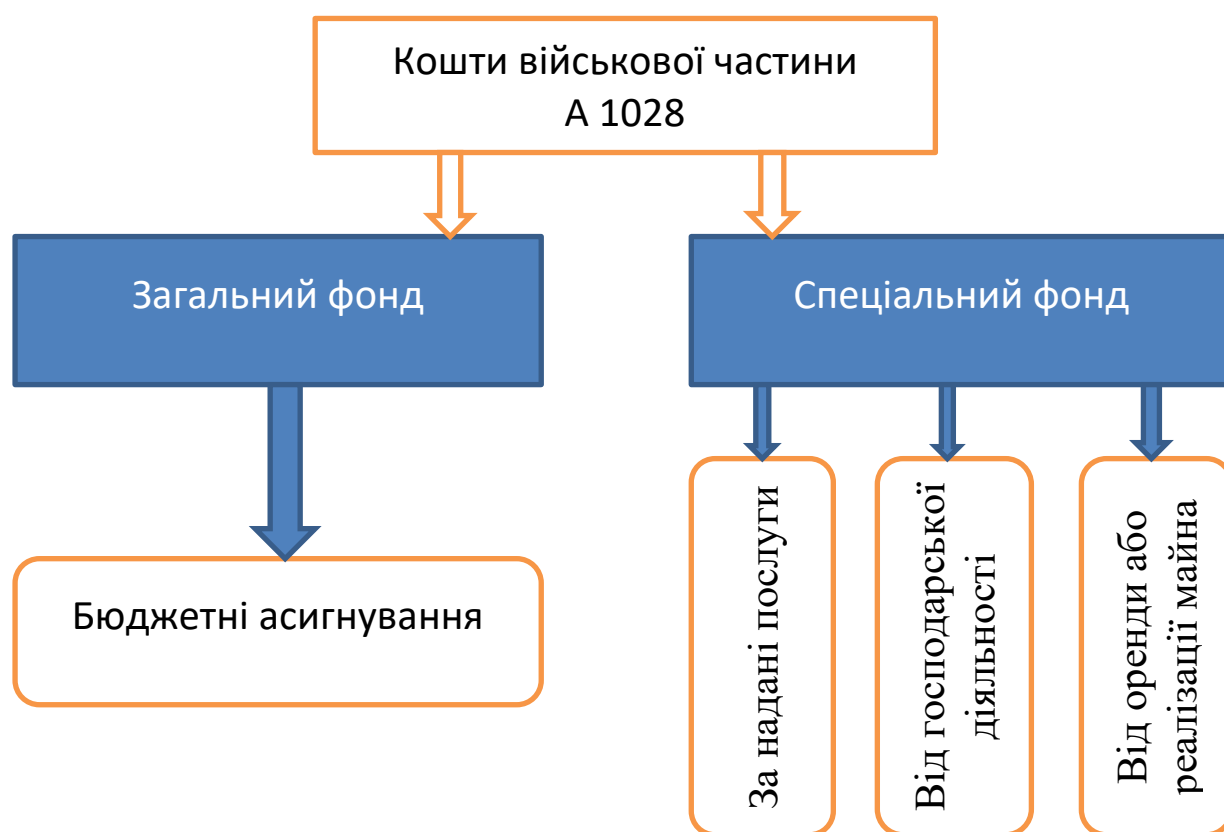

Рис. 1.2. Склад фінансових ресурсів військової частини А 1028

Військові частини, які перераховують кошти, отримані в поточному році, до вищого забезпечувального органу, такі операції відображають як зменшення доходів [19].

Перерахування коштів здійснюється із рахунків лише в межах однієї програми і однієї групи власних надходжень. У випадку перерахування

коштів до забезпечувального органу, які обліковуються як залишки власних надходжень на початок року, такі операції відображаються як перерахований залишок.

Військова частина має право використовувати протягом поточного бюджетного року залишки бюджетних коштів, які утворились на початок року на рахунках спеціального фонду, для здійснення видатків бюджету, передбачених у кошторисі на поточний рік [22].

Перелік груп власних надходжень військових частин, вимоги до їх утворення та напрями використання, визначено Бюджетним кодексом України.

Облік і використання коштів спеціального фонду військової частини здійснюються відповідно до: «Положення про облік та використання коштів спеціального фонду державного бюджету В Міністерстві оборони України», затвердженого наказом Міністерства оборони України від 03.08. 2016 року № 400, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 29 .08. 2016 року за № 1191 / 29321 [26].

1.2. Складання, затвердження та виконання кошторису військової частини

Кошторис – основний фінансово-плановий документ військової частини. Підставою для складання його проекту, розрахунків показників загального та спеціального фонду кошторису у військовій частині, є:

- Бюджетний кодекс України [6], інші нормативно - правові документи, які визначають порядок планування та використання бюджетних коштів;

- накази Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України (ЗСУ), командувачів видів та окремих родів військ ЗСУ, директиви Міністра оборони України та Головнокомандувача ЗСУ, вказівки і роз'яснення Департаменту фінансів Міністерства оборони України, служб

забезпечення і забезпечувального фінансового органу про порядок використання коштів і їх цільове призначення;

- штат в/ч, який включає: склад, організаційну структуру та чисельність особового складу, кількість зброї і військової техніки військової частини, для обслуговування яких потрібні екіпажі особового складу, таблиці до штату (номенклатурно-кількісний перелік озброєння, техніки й інших матеріальних засобів, які призначені для оснащення військової частини), штатний розпис та ін.;

- граничні обсяги видатків на наступний рік, які доводяться вищим забезпечувальним фінансовим органом для складання проектів кошторисів;

- норми витрачання коштів й військового майна, приблизні ціни та тарифи за надання платних послуг, норми матеріального постачання тощо;

- проекти планів та програм бойової підготовки, матеріального та технічного забезпечення, господарської діяльності частини тощо [19, 22, 28].

Організація роботи по складанню проектів кошторисів військової частини на наступний рік починається після того, як забезпечувальний фінансовий орган військової частини доведе граничні обсяги видатків на наступний рік, та включає:

- 1) складання на основі наказу командира військової частини, під керівництвом начальника штабу в/ч, заступниками або помічниками командира військової частини, і начальниками служб за напрямками їх відповідальності, детальних розрахунків на плановий рік за відповідними бюджетними програмами, кодами економічної класифікації видатків за кошторисом Міністерства оборони України. Розрахунки здійснюються у межах доведених до військової частини забезпечувальним фінансовим органом граничних обсягів видатків на наступний рік та обсягів планових надходжень від господарської діяльності, із урахуванням показників видатків та обсягів надходжень військових частин, що знаходяться на фінансовому забезпеченні у цій військовій частині. Забороняється витребувати кошти понад реальну потребу у коштах [19,32];

2) формування начальником фінансового органу в/ч спільно із начальниками служб, у підпорядкуванні яких знаходяться працівники за штатним розписом:

- розрахунків, що обґрунтовують видатки за фондом заробітної плати, за відповідними бюджетними програмами та підпрограмами, кодами економічної класифікації видатків за кошторисом МОУ, виходячи із чисельності особового складу, їх категорій, та норм виплат заробітної плати;

- розрахунків фонду оплати праці працівників для кожного окремого підрозділу військової частини, що утримується за рахунок власних надходжень за спеціальним фондом [20, 22];

3) обов'язкову перевірку начальником фінансового органу в/ч складених начальниками служб детальних розрахунків щодо їх відповідності обсягам видатків, які доведені до військової частини, правильності їх розподілу за бюджетними програмами та підпрограмами, кодами економічної класифікації витрат, кодами видатків за кошторисом МО України. У разі виникнення необхідності, за вказівкою командира військової частини, розрахунки повертаються на доопрацювання;

4) доповідь начальника фінансового органу спільно із начальниками служб командира військової частини про перевірені розрахунки, далі за його вказівкою - формування проєктів кошторисів, планів асигнувань, зведення показників спеціального фонду кошторису, та інших розрахунків, які обґрунтовують показники видатків.

Проєкти кошторисів в/ч, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, та зведення показників спеціального фонду кошторису, повідомлень до кошторисів і планів асигнувань, розрахунки, що обґрунтовують показники видатків, які включаються до проєкту кошторису, розрахунки фонду грошового забезпечення й заробітної плати, підписуються командиром військової частини та начальником фінансового органу, й скріплюються гербовою печаткою військової частини. Детальні розрахунки

за формою 1-фе підписуються начальниками служб в/ч та погоджуються начальником фінансового органу [21, 32].

Після одержання лімітних довідок про бюджетні асигнування військова частина уточнює проєкти кошторисів, плани асигнувань до них, розрахунки, що обґрунтовують показники видатків, інші детальні розрахунки, зведення показників спеціального фонду кошторису.

Уточненню підлягають розрахунки за тими кодами видатків за кошторисом Міноборони України, обсяги видатків яких були змінені у порівнянні із показниками видатків, які включалися до проєкту кошторису.

«Затвердження кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів спеціального фонду оформляється підписом (із зазначенням дати) та відбитком гербової печатки розпорядника бюджетних коштів вищого рівня.

Затвердження фондів грошового забезпечення та заробітної плати оформляється підписом (із зазначенням дати) керівника забезпечувального фінансового органу (або структурного підрозділу, який відповідає за формування та здійснення контролю фонду грошового забезпечення та заробітної плати)» [22, 19].

«Відповідні установи Державної казначейської служби України в межах повноважень здійснюють контроль за веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету, складанням і поданням фінансової і бюджетної звітності, відповідністю кошторисів військових частин показникам розпису бюджету, відповідністю взятих військовими частинами бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми, відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням» [28].

Військова частина має права здійснювати видатки виключно в межах тих асигнувань, які затверджені кошторисами і планами асигнувань загального фонду бюджету, та планами спеціального фонду (за наявності витягів з річного розпису асигнувань державного бюджету, помісячного

розпису асигнувань з загального фонду державного бюджету, помісячного розпису спеціального фонду з державного бюджету, а також - у передбачених випадках згідно із річним розписом видатків спеціального фонду державного бюджету із розподілом за видами надходжень, які доведені органами Державної казначейської служби України, що підтверджує їх відповідність даним казначейського обліку).

Військова частина може бути замовником й здійснювати закупівлю робіт, товарів, та послуг за державні кошти відповідно до законодавства, але якщо кошти на ці цілі передбачені кошторисами й паспортами бюджетних програм [19].

Під час закупівлі робіт, товарів, та послуг військова частина повинна дотримуватися принципів максимальної економії і ефективності використання бюджетних коштів, зокрема, через використання електронної системи закупівель із метою відбору постачальників (виконавців, надавачів) або проведення попереднього цінового моніторингу на вартість товарів (послуг, робіт).

Організація складання договорів військовою частиною та проведення цінового моніторингу покладається на усі служби військової частини за напрямками їх відповідальності [28].

Контроль за відповідністю предмета договорів річному плану закупівель та додатку до річного плану закупівель, покладено на тендерний комітет військової частини.

До оплати повинні подаватися оригінали належним чином оформлених документів - підтвердні документи, які передбачені умовами договорів та іншими керівними документами, із урахуванням вимог до первинних документів бухгалтерського обліку.

Оплата (післяплата) повинна здійснюватися за фактично поставлену продукцію, виконані роботи або надані послуги за визначеними у договорі показниками якості, кількості та комплектності. Платежі на умовах попередньої оплати здійснюються у порядку, встановленому законодавством.

Складання річної фінансової звітності в/ч начальник фінансового органу повинен здійснювати тільки після проведення у обліку в органах Державної казначейської служби України усіх змін до кошторису відповідно до поданих заявок на бюджетні кошти та донесень про зменшення надлишкових бюджетних асигнувань.

Бухгалтерський облік військових частин ведеться відповідно до вимог «Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку у Збройних Силах України», затверджених наказом Міністерства оборони України від 19. 12. 2014 року № 905 із змінами [20].

Фінансова й бюджетна звітність військових частин складається та подається відповідно до «Порядку подання фінансової звітності», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 .02. 2000 року № 419, та «Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24 .01. 2012 року за № 44, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 09. 02. 2012 року № 196 / 20509 [32].

Отже, військові частини є бюджетними установами, які фінансуються із державного бюджету, а також за рахунок власних доходів (платні послуги, доходи від господарської та іншої діяльності, допомога). Організацію фінансової діяльності військової частини здійснює її фінансовий орган, або орган, до якого вона зарахована. Фінансова діяльність заснована на фінансовій дисципліні.

Фінансова дисципліна - це обов'язкове для всіх посадових осіб військової частини дотримання встановлених та діючих правил , норм ведення військового і фінансового господарства. Складовими елементами фінансової дисципліни є: бюджетна, авансова, штатно-тарифна платіжно-розрахункова, кошторисна та касова дисципліна.

Фінансове забезпечення військових частин здійснюється відповідно до затверджених у встановленому порядку кошторисів. Усі кошти в/ч

поділяються на: загальний та спеціальний фонд. Кошти загального фонду за кошторисом Міністерства оборони України (МОУ) виділяються військовій частині її забезпечувальним фінансовим органом, й спрямовуються лише на ті потреби, на які вони призначені у відповідних затверджених кошторисах. Формування спеціального фонду військової частини здійснюється через власні надходження та інші надходження спеціального фонду.

Військова частина може бути замовником й здійснювати закупівлю робіт, товарів, та послуг за державні кошти відповідно до законодавства, але якщо кошти на ці цілі передбачені кошторисами й паспортами бюджетних програм. Під час закупівлі робіт, товарів, та послуг військова частина повинна дотримуватися принципів максимальної економії і ефективності використання бюджетних коштів, зокрема, через використання електронної системи закупівель із метою відбору постачальників (виконавців, надавачів) або проведення попереднього цінового моніторингу на вартість товарів (послуг, робіт).

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ А 1028

2.1. Забезпечення організації фінансової діяльності у військовій частині – шпиталі А 1028

У другому розділі нашої роботи розглянемо, як організована фінансова діяльність військового шпиталю, та зробимо аналіз основних показників її фінансової діяльності, у тому числі, із розподілом на загальний та спеціальний фонди.

Бюджетна установа, фінансова діяльність якої розглядається у цій роботі, є військовою частиною (в/ч) А 1028. Це є військовий госпіталь, розташований у місті Чернівці на вул. Героїв Майдану 41 [Додаток А].

Керівником військової частини є Рогатюк Василь Васильович.

Військовий госпіталь А 1028 включений до Реєстру неприбуткових установ та організацій на підставі рішення контролюючого органу ДФС № 1624124601128 від 23.11.2016 року.

Основними видами діяльності шпиталю є:

- надання медичної допомоги та послуг військовослужбовцям;
- надання медичної допомоги та послуг співробітникам;
- медичні послуги;
- медична допомога військовослужбовцям;
- лікування військовослужбовців.

Військовий госпіталь складається з: лікувальних корпусів, поліклініки, котельної, харчового блоку, бухгалтерії, адміністративно-господарської частини, фінансового органу.

Функціонує фінансовий орган військової частини А 1028 на основі «Положення про фінансовий орган військової частини А 1028» [Додаток А].

Розглянемо основні його положення, які визначають регламент, структуру та функції фінансового органу.

Фінансовий орган військової частини А1028 є самостійним структурним підрозділом, безпосередньо підпорядкованим командирі військового шпиталю.

Фінансовий орган у своїй діяльності керується: вимогами Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.99 р. №996-XIV, наказом Міністра фінансів України від 26.06.2013 року № 611, наказом МОУ № 905 від 19.12.2014 року "Про затвердження Інструкції з організації та ведення бухгалтерського обліку в Збройних Силах України", наказу МОУ № 590 від 12.11.2010 року "Про затвердження Положення про фінансове господарство військової частини ЗСУ", положень Національних (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі НП(С)БОДС), інших нормативно-правових актів, виданих Державною казначейською службою України, іншими органами, яким надано право регулювання порядку організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності в бюджетних установах [Додаток А].

Керівництво організацією бухгалтерського обліку і звітності, контроль за виконанням кошторису доходів і видатків за загальним і спеціальним фондами здійснює командир військового шпиталю. Він є розпорядником коштів державного бюджету.

Командир шпиталю зобов'язаний створити необхідні умови для правильного, безперервного, своєчасного, постійного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами та працівниками, які причетні до бухгалтерського обліку, правомірних вимог начальника фінансового органу щодо дотримання порядку оформлення та подання для відображення за обліком первинних документів [Додаток А].

Основними завданнями фінансового органу в/ч А1028 є:

1. Формування повної і правдивої інформації про фінансово - господарську діяльність, її результати та фінансово - майновий стан військової частини.

2. Запобігати негативним явищам у фінансово - господарській діяльності військового шпиталю і виявлення його внутрішньогосподарських резервів, їх мобілізація й ефективне використання.

3. Забезпечення постійного фінансового контролю за ходом виконання кошторисів доходів і видатків військової частини, станом розрахунків із організаціями, підприємствами, військовослужбовцями і працівниками, використанням матеріальних і грошових ресурсів та їх збереженням.

4. Поліпшувати фінансово-господарську діяльність та забезпечити боєготовність й боєздатність військової частини [19].

Структура фінансового органу в/ч А 1028.

Службові обов'язки для працівників фінансового органу встановлює начальник фінансового органу. Їх розподіл відбувається за функціональними ознаками, а саме: за кожною групою та окремим працівником залежно від обсягу роботи, закріплена конкретна ділянка роботи. Працівники служби ведуть облікові реєстри, здійснюють нарахування належних виплат особовому складу і контроль за збереженням цінностей, які знаходяться у матеріально відповідальних осіб служб, та виконують іншу роботу відповідно до їх службових обов'язків.

Усі облікові підрозділи, які обслуговуються фінансовою службою, повинні своєчасно передавати до фінансового органу необхідні для обліку і контролю первинні документи, матеріальні та фінансові звіти, кошториси видатків, витяги із наказів і розпоряджень, а також договори, нормативи тощо.

Вимоги начальника фінансового органу щодо порядку оформлення і подання у службу необхідних документів і відомостей є обов'язковими для усіх військовослужбовців та працівників підрозділів та служб військової частини А1028.

Фінансовий орган військового шпиталю виконує наступні функції [додаток А]:

- Забезпечує правильну організацію бухгалтерського обліку майна, зобов'язань і господарських операцій з широким використанням обчислювальної техніки на підставі натуральних вимірників у грошовому вираженні шляхом суцільного, постійного, документального взаємопов'язаного їх відображення.

- Забезпечує своєчасний і достовірний облік нестач майна та інших фактів нанесення державі збитків і здійснення заходів щодо їх відшкодування.

- Своєчасно нараховує податки і внески до цільових фондів та перерахування сум за призначенням.

- Складає і подає в установлені строки фінансову, статистичну та податкову періодичну та річну звітність, яка базується на даних бухгалтерського обліку.

- Своєчасно проводить розрахунки за постачання матеріальних засобів та за надані послуги з підприємствами, установами і окремими особами з дотриманням встановлених правил їх придбання.

- Вчасно нараховує і виплачує грошове забезпечення військовослужбовцям, заробітну плату працівникам, інші виплати особовому складу.

- Зберігає бухгалтерські документи, реєстри обліку, кошториси доходів і видатків, розрахунки до них, інші документи.

- Здійснює контроль за своєчасним і правильним оформленням документів та законністю проведених господарських операцій, ефективним та економним використанням, а також збереженням матеріальних засобів і коштів у відповідності з цільовим призначенням.

- Забезпечує участь працівників фінансового органу в проведенні інвентаризації коштів, розрахунків і матеріальних цінностей, своєчасне і правильне визначення результатів інвентаризації та відображення їх в обліку.

- Складає і погоджує з командиром військової частини кошториси доходів і видатків за загальним та спеціальним фондами та інші планові документи, пов'язані із матеріальним та фінансовим забезпеченням та розрахунки до них.

- Своєчасно перераховує бюджетні кошти військовим частинам (підрозділам), які ведуть облік самостійно, а також контролює виконання ними кошторисів і правильне ведення бухгалтерського обліку.

Фінансовий орган в/ч А1028 наділений такими основними правами [Додаток А].:

- Може вимагати від усіх облікових підрозділів, які обслуговуються, своєчасне подання до фінансового органу необхідних для обліку та контролю матеріальні і фінансові звіти, первинні документи, кошториси видатків, витяги із наказів та розпоряджень, а також договори, нормативи, інші документи тощо.

- Не приймати до виконання документи, що оформлені із порушенням встановлених правил та норм.

- Розглядати та візувати договори (угоди) на отримання й видачу матеріальних цінностей, на виконання робіт та послуг, а також накази і розпорядження про встановлення посадових окладів, надбавок і доплат, преміювання тощо.

- Подавати командуванню військової частини А 1028 пропозиції щодо заохочення та покарання особового складу, який пов'язаний з обліком і використанням матеріальних засобів.

Відповідальність за своєчасне та якісне виконання покладених на фінансовий орган завдань та функцій несе начальник фінансового органу. Відповідальність усіх інших працівників фінансового органу встановлюється їх посадовими інструкціями.

Начальником фінансово - економічної служби військової частини А 1028 є працівниця ЗС України Р.І. Коваленко.

2.2. Аналіз основних показників фінансово – господарської діяльності
в/ч А 1028

Зробимо аналіз основних фінансових показників фінансово – господарської діяльності військового шпиталю А 1028. Спочатку проаналізуємо показники доходів та витрат, зробимо аналіз їх динаміки за 2021-2023 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки доходів та витрат в/ч А 1028 за 2021-2023 рр.

№ п/п	Роки	2021	2022	2023	2023/2022	2023/2021
	Показник, од. виміру	Млн.грн.	Млн.грн.	Млн.грн.	Темп росту	Темп росту
1	2	3	4	5	6	
	ДОХОДИ					
1	Бюджетні асигнування	51,3	169,5	238,0	1,4	4,7
2	Доходи від надання послуг	2,7	0,4	0,2	0,5	0,1
3	Трансферти	-	1,0	-	-	
4	Інші доходи від необмінних операцій	0,1	8,0	3,5	0,44	35
	Усього доходів	54,1	179,0	241,7	1,35	4,5
	ВИТРАТИ					
1	Витрати на виконання бюджетних програм	52,0	170,3	243,4	1,43	4,7
2	Витрати на виготовлення продукції	3,8	8,3	4,4	0,5	1,2
3	Інші витрати за обмінними операціями	0,1	0,3	0,3	1	3

Продовження табл. 2.1

4	Інші витрати за необмінними операціями	1,8	1,6	1,7	1,1	0,9
	Усього витрат	57,7	180,6	249,8	1,38	4,3
	Профіцит/дефіцит	-3,6	-1,6	-8,1	5,0	2,25

Джерело: [Розраховано на основі додатків Г, 1-3]

Аналіз доходів та витрат в/ч А 1028 за 2021 - 2023 рр. показав, що три роки поспіль у шпиталю був дефіцит фінансових ресурсів, тобто річна сума витрат перевищувала річну суму доходів. У 2021 році дефіцит склав 3,6 млн. грн., у 2022 році дефіцит дорівнював 1,6 млн. грн., а у 2023 році у шпиталю дефіцит річних коштів зріс до 8,1 млн. грн., тобто річні доходи були менші за річну суму витрат на 3,6 млн. грн., 1,6 млн. грн., та на 8,1 млн. грн. відповідно.

Тепер проаналізуємо, як змінилися доходи шпиталю за останні 3 роки. Для цього зробимо графік зміни доходів (рис. 2.1) [додатки Г, 1-3; М, 1-3].

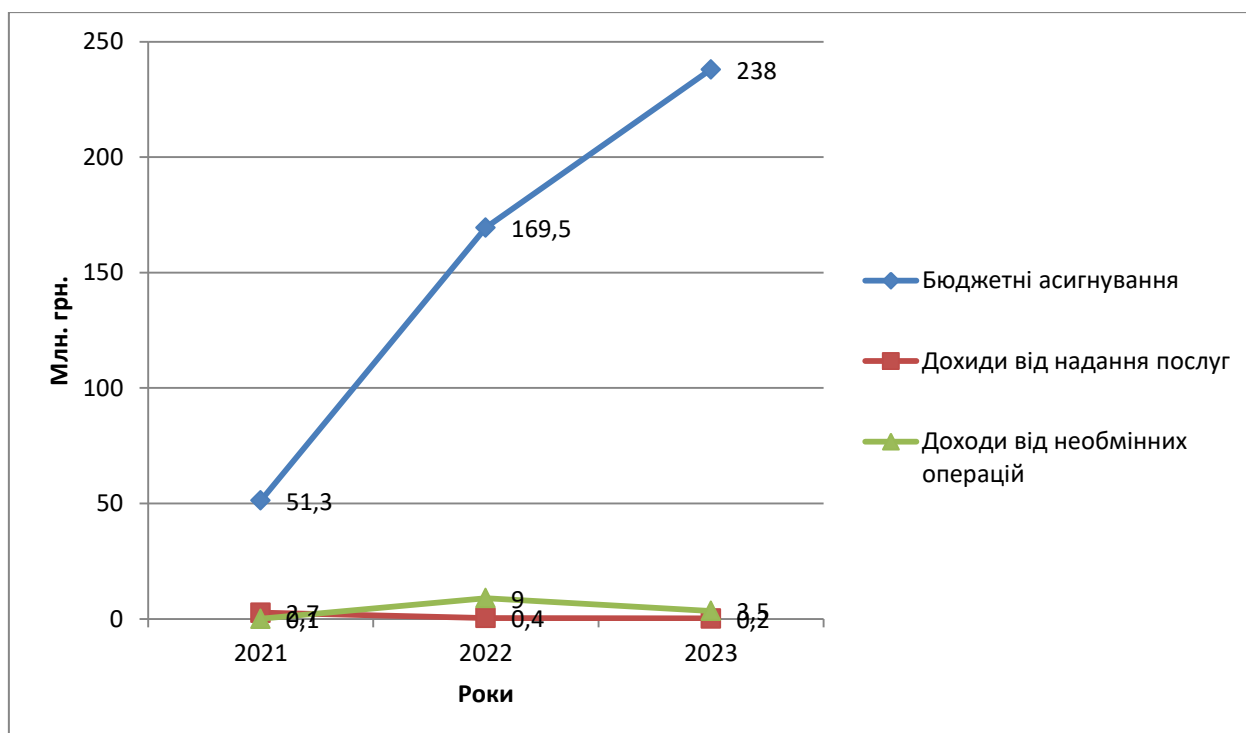

Рис. 2.1. Аналіз динаміки доходів в/ч А 1028 за 2021 – 2023 роки

Як видно на графіку, основним джерелом доходів шпиталю є бюджетні асигнування. За 2021-2023 роки вони зросли з 51,3 млн. грн. до 238 млн. грн., або у 4,7 рази. За цей же час доходи від надання послуг зменшилися з 2,7 до 0,2 млн. грн. Доходи від необмінних операцій, до яких включені трансферти та гранти, зросли з 0,1 млн. грн. до 8,1 млн. грн. у 2022 році та 3,5 млн. грн. у 2023 році. Найбільше зросли бюджетні асигнування, що пояснюється збільшенням потреб на лікування поранених військовослужбовців у період військових дій 2022-2023 рр. у період повномасштабного вторгнення армії РФ. Також, у цей період зросли гранти та трансферти, тобто кошти від підприємств, організацій та громадян у вигляді безвідплатної допомоги.

Тепер розглянемо динаміку видатків в/ч А 1028 за останні три роки (рис. 2.2) [додатки Г, 1-3; М, 1-3]..

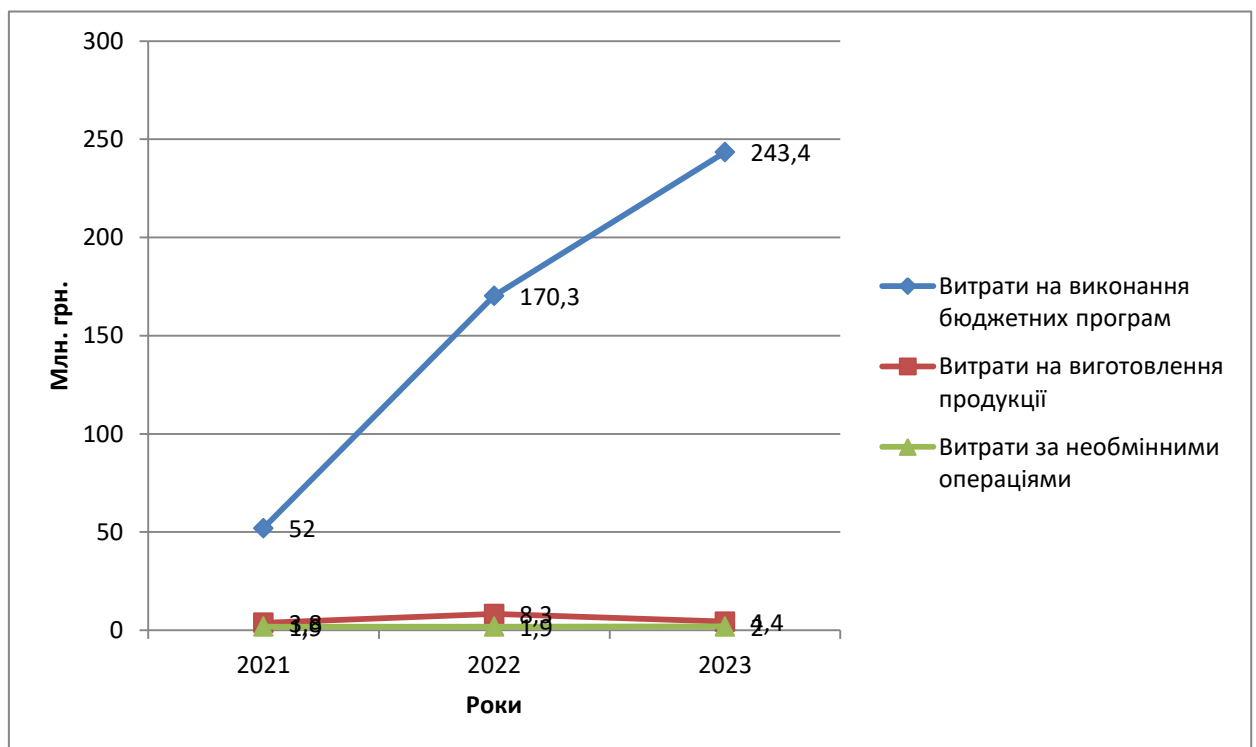

Рис. 2.2. Аналіз динаміки видатків в/ч А 1028 за 2021 – 2023 роки

На рис. 2.2. видно, що основною статтею витрат військового шпиталю є витрати на виконання бюджетних програм, які зросли з 52 млн. грн. у 2021 році до 243,4 млн. грн. у 2023 році, або у 4,7 рази. Витрати на виготовлення

продукції зросли на 4,5 млн. грн. у 2022 році та на 0,6 млн. грн. у 2023 році. Інші витрати за обмінними операціями зросли у 3 рази до 0,3 млн. грн. Витрати за необмінними операціями у 2022-2023 роках залишилися на рівні таких витрат у 2021 році.

Загалом, доходи в/ч А 1028 у 2023 році зросли на 35 % у порівнянні з 2022 роком та на 346,7 % порівняно із 2021 роком. Витрати в/ч А 1028 у 2023 році зросли на 38 % у порівнянні з 2022 роком та на 332,9 % порівняно із 2021 роком. Це показує, що під час війни шпиталь потребує набагато більше фінансування, ніж у мирний час.

Розглянемо структуру витрат за обмінними операціями (рис. 2.3, 2.4 та 2.5) [додатки Г, 1-3].

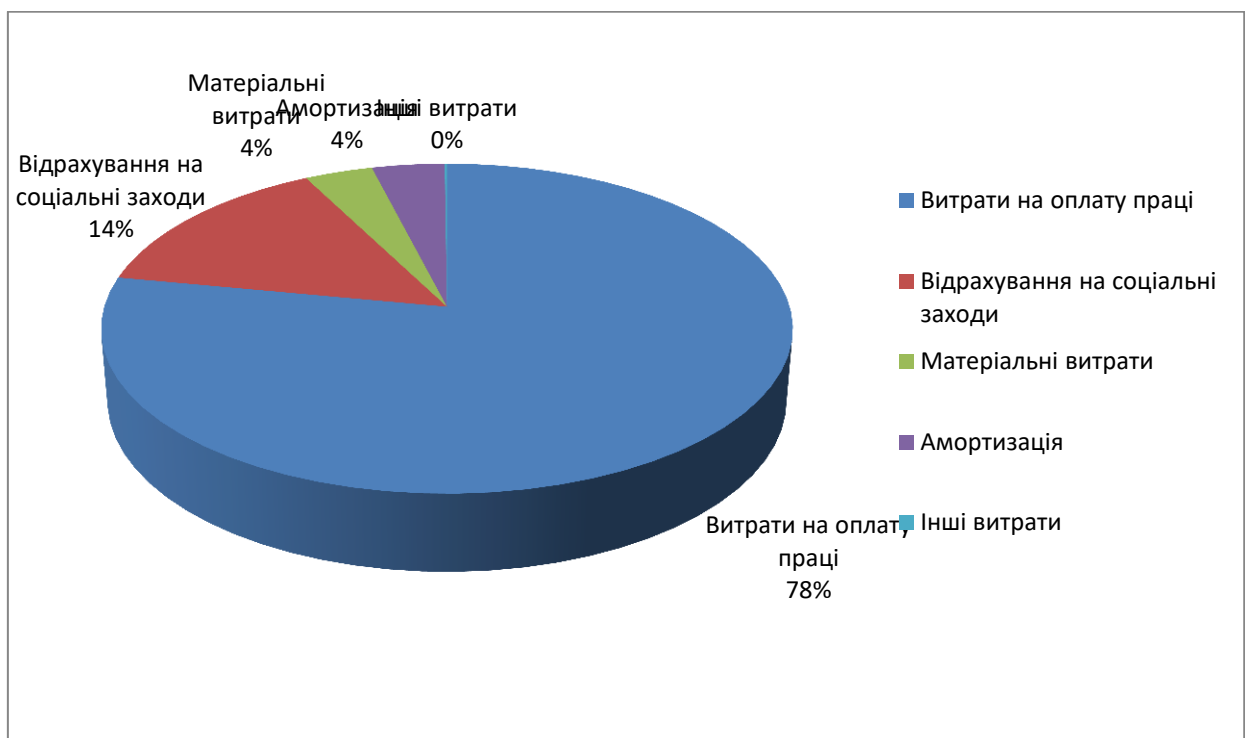

Рис. 2.3. Структура витрат в/ч А 1028 за обмінними операціями за 2023 рік

На малюнку 2.3. видно, що структура витрат за обмінними операціями В/Ч А 1028 є такою: 78% - оплата праці, 14 % - відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати та амортизація – по 4 %.

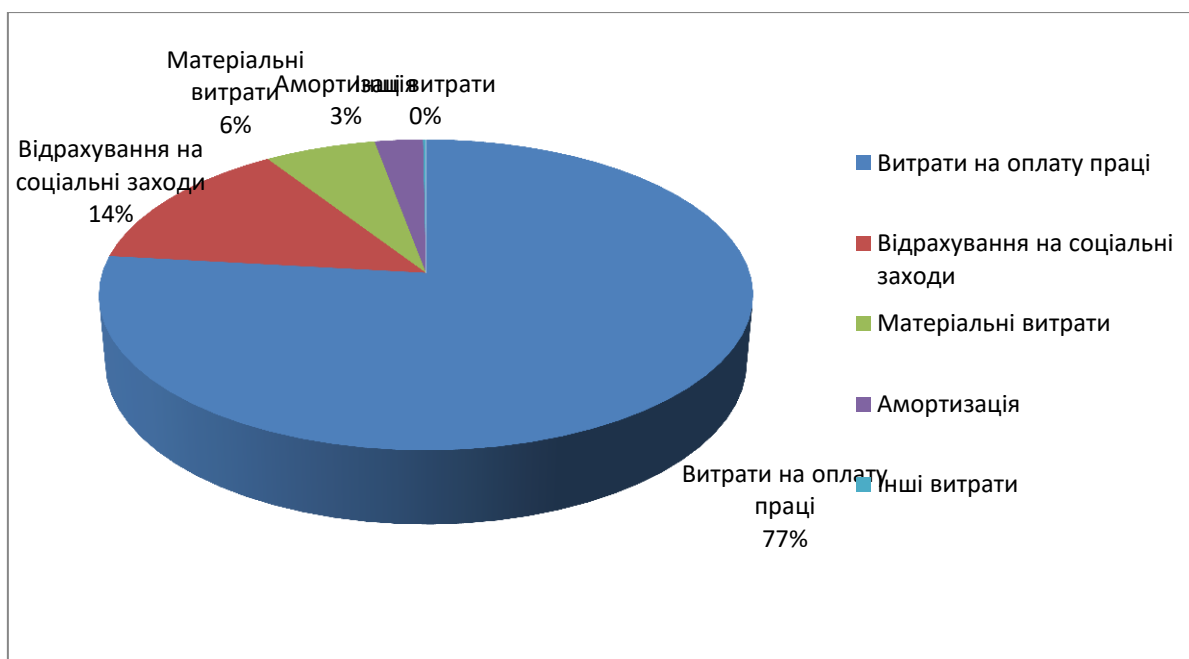

Рис. 2.4. Структура витрат в/ч А 1028 за обмінними операціями за 2022 рік [додатки Г, 1-3].

На малюнку 2.4 видно, що структура витрат за обмінними операціями В/Ч А 1028 є такою: 77 % - оплата праці, 14 % - відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати – 6%, амортизація – 3 %.

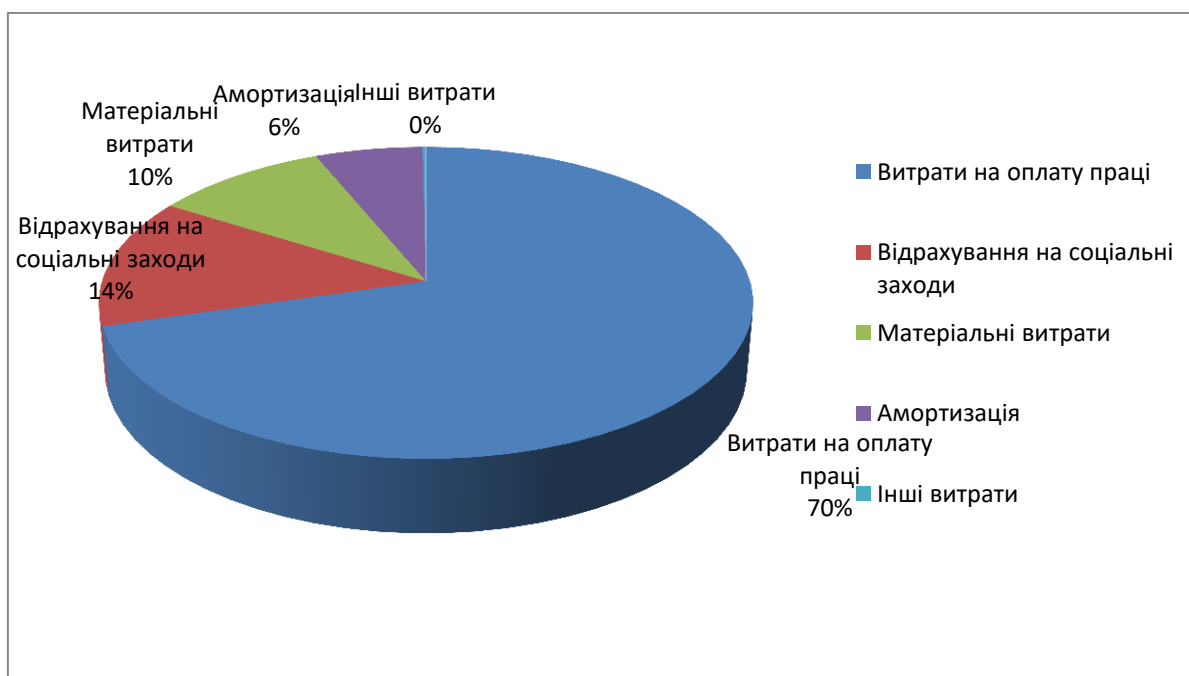

Рис. 2.5. Структура витрат в/ч А 1028 за обмінними операціями за 2021 рік [додатки Г, 1-3].

На малюнку 2.5 видно, що структура витрат за обмінними операціями В/Ч А 1028 є наступною: 70 % - оплата праці, 14 % - відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати – 10 %, амортизація – 6 %.

Тепер зробимо аналіз динаміки витрат за обмінними операціями за останні три роки в/ч А 1028 (табл. 2.2).

Аналіз динаміки витрат за обмінними операціями в/ч А 1028 за 2021-2023 роки показує, що у військовий час витрати військової частини зросли кратно, у рази. У 2023 році порівняно із довоєнним 2021 роком зростання витрат склало:

- на оплату праці – в 4,9 рази;
- відрахування на соціальні заходи – у 4,7 рази;
- матеріальні витрати – в 1,6 рази;
- амортизація – в 2,8 рази;
- інші витрати – в 3 рази.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки витрат за обмінними операціями в/ч А 1028
за 2021- 2023 роки

№	Роки	2021	2022	2023	2023/2022	2023/2021
	Показник, од. виміру	Млн. грн.	Млн. грн.	Млн. грн.	Темп росту	Темп росту
1	2	3	4	5	6	7
1	Витрати на оплату праці	39,4	137,3	193,4	1,4	4,9
2	Відрахування на соціальні заходи	7,6	25,0	35,8	1,4	4,7
3	Матеріальні витрати	5,5	11,4	9,0	0,8	1,6
4	Амортизація	3,4	4,9	9,6	2,0	2,8
5	Інші витрати	0,1	0,3	0,3	1	3
	Усього	55,9	178,9	248,1	1,4	4,44

Джерело: [Розраховано на основі додатків Г, 1-3]

Аналіз динаміки витрат за обмінними операціями в/ч А 1028 за 2021-2023 роки показав, що у період військового часу витрати військової частини зросли набагато. У 2023 році порівняно із довоєнним 2021 роком зростання витрат склало:

- на оплату праці – на 390 відсотків;
- відрахування на соціальні заходи – на 370 відсотків;
- матеріальні витрати – на 61 відсоток;
- амортизація – на 182 відсотки;
- інші витрати – на 205 відсотків.

Протягом війни зростання витрат продовжилося. У 2023 році порівняно із воєнним 2022 роком зростання витрат склало:

- на оплату праці – в 1,4 рази;
- відрахування на соціальні заходи – у 1,4 рази;
- амортизація – в 2 рази.

2.3. Аналіз показників загального та спеціального фонду.

Зробимо тепер аналіз доходів та витрат загального та спеціального фонду в/ч А 1028 за 2023 рік.

Кошторис в/ч А 1028 містить дві складові частини:

- загальний фонд, у якому містяться надходження із загального фонду бюджету та розподіляються видатки за повною економічною класифікацією для виконання військовою частиною А 1028 її основних функцій;

- спеціальний фонд, у якому містяться надходження із спеціального фонду бюджету на конкретну мету, та після розподіляються за повною економічною класифікацією видатків для здійснення видатків спеціального призначення в/ч, а також для реалізації пріоритетних заходів, пов'язаних із виконанням в/ч А 1028 її основних функцій.

Таблиця 2.3

Аналіз доходів та витрат загального фонду в/ч А 1028 за 2023 рік

№ п/п	Показник	Затверджено на рік, тис.грн.	Надійшло коштів, тис.грн.	Касові видатки, тис.грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6
	Видатки усього	246361,4	246361,4	246361,4	
1	Заробітна плата	23885,1	23885,1	23885,1	9,7
2	Грошове забезпечення військових	169503,1	169503,1	169503,1	68,8
3	Нарахування на оплату праці	35732,6	35732,6	35732,6	14,5
4	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	277,9	277,9	277,9	0,11
5	Медикаменти	6323,0	6323,0	6323,0	2,5
6	Оплата послуг (крім комунальних)	1212,7	1212,7	1212,7	0,5
7	Видатки на відрядження	182,4	182,4	182,4	0,1
8	Видатки спецпризначення	20,0	20,0	20,0	
9	Виплата пенсій і допомоги	45,4	45,4	45,4	
10	Інші виплати населенню	1679,5	1679,5	1679,5	0,7
11	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	7499,8	7499,8	7499,8	3,0
12	Інші видатки	9192,8	9192,8	9192,8	3,7

[Розраховано на основі додатку Е]

Аналіз доходів та витрат загального фонду в/ч А 1028 за 2023 рік показав, що усі кошти у сумі 246361,4 тис.грн., які були отримані за рік, були витрачені та не було залишку.

Аналіз структури видатків показав, що найбільша частка по загальному фонду витрачається на грошове забезпечення військових – 68,8 %. Частка

зарплати вільнонайманих – 9,7 %. Нарахування на зарплату склали – 14,5 %. Медикаменти склали – 2,5 %. Предмети довгострокового користування склали – 3 %, а інші видатки – 3,7 %.

Зробимо тепер аналіз доходів та видатків по спеціальному фонду в/ч А1028 (табл. 2.4 та 2.5).

Спеціальний фонд містить кошти, які одержані від надання платних послуг, виконання робіт, реалізації майна, а також включає гранти, дарунки, трансферти.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, власні надходження бюджетної установи - це ті кошти, які отримані у встановленому порядку як «плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності» [6].

«Надходження від плати за послуги, які надаються бюджетною установою згідно із її функціональними повноваженнями, використовуються на покриття витрат, пов'язаних із організацією та наданням цих послуг» [6].

Таблиця 2.4

Аналіз доходів та витрат коштів, отриманих як плата за послуги
в/ч А 1028 за 2023 рік

№ п/п	Показник	Затверджено на рік, тис.грн.	Залишок на початок року, тис.грн.	Надійшло коштів, тис.грн.	Касові видатки, тис.грн.	Залишок на кінець періоду, тис.грн.
1	2	3	4	5	6	7
	Надходження - усього	105,6	130,8	200,0		225,0
1	Від додаткової (господарської) діяльності	90,3		200,0		
2	Фінансування	15,3				

Продовження табл.. 2.4

	Видатки - усього	105,6			105,6	
1	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	52,7			52,7	
2	Оплата послуг (крім комунальних)	41,7			41,7	
3	Видатки на відрядження	3,4			3,4	
4	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	7,7			7,7	

[Розраховано на основі додатку Ж]

Аналіз доходів та витрат коштів, отриманих як плата за послуги в/ч А 1028 за 2023 рік у таблиці 2.4 показав, що військовий шпиталь в/ч А 1028 використовує плату за послуги у своїй діяльності для оплати поточних витрат. У 2023 році від господарської діяльності (надання платних медичних послуг) надійшло 200,0 тис. грн., які були використані на такі цілі:

- купівля предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю – 52,7 тис.грн.;
- оплата послуг – 41,7 тис.грн.;
- відрядження – 3,4 тис.грн.;
- окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку – 7,7 тис.грн.

Крім коштів, одержаних військовою частиною як плата за надання різних послуг (медичного та немедичного характеру), у військової частини А 1028 є й інші джерела доходів спеціального фонду. Це – гранти, дарунки,

трансфери від підприємств, організацій, фізичних осіб. Ці кошти відносяться до необмінних операцій та обліковуються як необмінні операції, оскільки надійшли на рахунки військової частини безвідплатно (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз доходів та витрат коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень в/ч А 1028 за 2023 рік

№ п/п	Показник	Затверджено на рік, тис.грн.	Залишок на початок року, тис.грн.	Надійшло коштів, тис.грн.	Касові видатки, тис.грн.	Залишок на кінець періоду, тис.грн.
1	2	3	4	5	6	7
Надходження - усього		8083,4		8083,4		
1	Від отриманих благодійних внесків, грантів та дарунків	7863,6		7863,6		
2	Від підприємств, організацій фізичних осіб для виконання цільових заходів	219,8		219,8		
Видатки - усього		8083,4			8083,4	
1	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	931,5			931,5	
2	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	2136,8			2136,8	
3	Придбання обладнання та предметів довгострокового користування	5015,2			5015,2	

[Розраховано на основі додатку К]

Аналіз таблиці 2.5 показав, що військовий шпиталь в/ч А 1028 використовує кошти, отримані за іншими джерелами власних надходжень у своїй діяльності для оплати поточних та капітальних витрат. У 2023 році від благодійних внесків, грантів та дарунків надійшло 7,8 млн. грн. та від

підприємств і фізичних осіб для цільових заходів 219,8 тис. грн., які були використані на такі цілі:

- купівля предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю – 931,5 тис.грн.;
- медикаменти та перев'язувальні матеріали – 2,1 млн. грн.;
- придбання обладнання та предметів довгострокового користування – 5,0 млн.грн.

Разом надходження від благодійних внесків, грантів та дарунків та від підприємств і фізичних осіб для цільових заходів склали 8083,4 тис. грн.

Отже, в/ч А 1028 використовує у своїй фінансово-господарській діяльності як бюджетні асигнування, так і джерела власних надходжень – плата за послуги, а також - благодійну допомогу, цільові кошти для виконання послуг.

На рис. 2.6 відображено структуру надходжень в/ч А 1028 за 2023 рік.

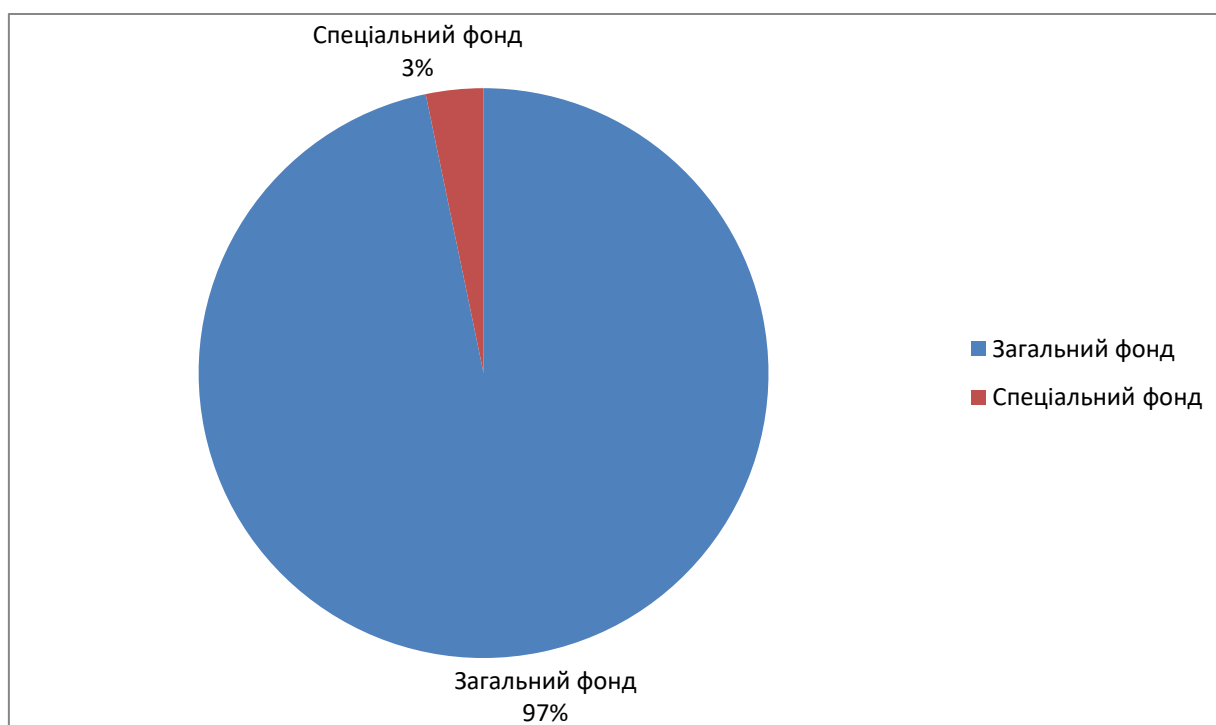

Рис. 2.6. Структура надходжень в/ч А 1028 за 2023 рік

На рис. 2.6 видно, що військовий шпиталь А 1028 фінансується переважно за рахунок бюджетних надходжень, які склали 97 % у 2023 році.

Решта 3 % - це кошти спеціального фонду, які включають плату за надання медичних послуг та інших робіт, а також фінансову допомогу від підприємств та організацій.

Отже, у цьому розділі ми розглянули засади організації фінансової діяльності у військовій частині – шпиталі А 1028 та зробили аналіз її показників. Організовує фінансову діяльність фінансовий відділ, який веде бухгалтерський облік, нараховує грошове забезпечення та зарплату, сплачує податки, здійснює розрахунки через банк, складає бухгалтерську та податкову звітність, кошториси.

Аналіз доходів та витрат в/ч А 1028 за 2021 - 2023 рр. показав, що три роки поспіль у шпиталю був дефіцит фінансових ресурсів, тобто річна сума витрат перевищувала річну суму доходів. У 2021 році дефіцит склав 3,6 млн. грн., у 2022 році дефіцит дорівнював 1,6 млн. грн., а у 2023 році у шпиталю дефіцит річних коштів зріс до 8,1 млн. грн.

Основним джерелом доходів шпиталю є бюджетні асигнування. За 2021-2023 роки вони зросли з 51,3 млн. грн. до 238 млн. грн., або у 4,7 рази. За цей же час доходи від надання послуг зменшилися з 2,7 до 0,2 млн. грн. Доходи від необмінних операцій, до яких включені трансферти та гранти, зросли з 0,1 млн. грн. до 8,1 млн. грн. у 2022 році та 3,5 млн. грн. у 2023 році. Найбільше зросли бюджетні асигнування, що пояснюється збільшенням потреб на лікування поранених військовослужбовців у період військових дій 2022-2023 рр. у період повномасштабного вторгнення армії РФ. Також, у цей період зросли гранти та трансферти, тобто кошти від підприємств, організацій та громадян у вигляді безвідплатної допомоги.

В/ч А 1028 використовує у своїй фінансово-господарській діяльності як бюджетні асигнування, так і джерела власних надходжень – плата за послуги, а також - благодійну допомогу, цільові кошти для виконання послуг. Військовий шпиталь А 1028 фінансується переважно за рахунок бюджетних надходжень, які склали 97 % у 2023 році. Решта 3 % - це кошти спеціального

фонду, які включають плату за надання медичних послуг та інших робіт, а також фінансову допомогу від підприємств та організацій.

Аналіз структури видатків в/ч А 1028 показав, що найбільша частка по загальному фонду витрачається на грошове забезпечення військових – 68,8 %. Частка витрат на зарплати вільнонайманих – 9,7 %. Відрахування на соціальні заходи (єдиний соціальний внесок) склали – 14,5 %. Витрати на медикаменти склали – 2,5 %. Витрати на предмети довгострокового користування склали – 3 %, а інші видатки – 3,7 % (дані 2023 року).

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1. Планування показників військової частини А 1028

Фінансове кошторисне планування у військовій частині А 1028 здійснюється відповідно до бюджетного законодавства у такому порядку:

- одержання від забезпечувального фінансового органу граничних сум видатків на плановий період;
- розробка та складання фінансово - планових документів на наступний рік;
- складання проєктів кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, інших розрахунків, які обґрунтовують показники видатків, які включаються до проєкту кошторису, пояснювальної записки до зазначених документів;
- своєчасне витребування коштів через подання заявок на кошти до забезпечувального фінансового органу та служб забезпечення;
- виконання кошторисів, за необхідності подання обґрунтованих пропозицій про внесення змін до них;
- подання звітності про виконання кошторисів [19, 22].

Планування за загальним фондом в/ч А 1028 здійснюється нормативним та аналітичним методами з наступним внесенням планових показників у кошторис. Планування доходів здійснюється виходячи із планової суми видатків на наступний рік. Тобто спочатку плануються видатки по статтях загального фонду в/ч А 1028, такі як грошове забезпечення, зарплата, медикаменти, харчування, комунальні послуги, відрядні та інші. А потім, виходячи із запланованої суми видатків надається бюджетний запит на суму відповідних доходів із державного бюджету.

Планування за спеціальним фондом в/ч А1028 здійснюється нормативним та аналітичним методами. Плануються доходи за такими основними напрямками:

- доходи від надання послуг / виконання робіт – це платні послуги від медичних послуг, оренди тощо;
- доходи від господарської діяльності;
- доходи від продажу активів – майна;
- фінансові доходи – відсотки від зберігання коштів на рахунку у банку;
- інші доходи від обмінних та необмінних операцій;
- благодійна допомога [28,32].

Зробимо розрахунок планових показників доходів військового шпиталю А 1028 на 2025 рік аналітичним методом. Для цього розрахуємо середні коефіцієнти зростання доходів по основних статтях за 2022-2024 рр. (табл.. 3.1).

Фонд оплати праці робітників в/ч А1028 складається із фонду оплати праці військових медиків, та цивільного персоналу.

Фонд оплати військових медиків шпиталю складається з грошового забезпечення, а фонд оплати цивільних складається із зарплати вільнонайманих працівників.

Для розрахунку обсягу видатків за цими статтями в/ч А 1028 застосовується загальноприйнята методика, відповідно до якої потреби у фінансуванні розраховуються шляхом множення кількості посад на середній розмір грошового забезпечення або на середній розмір зарплати. Кількість посад залежить від штатного розпису військових підрозділів. Згідно із присвоєним званням військовослужбовці призначаються на посади, які передбачені штатним розписом, затвердженим вищими військовими органами.

Оплата праці військових регулюється Постановою КМУ від 30.08. 2017 року № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» [24, 27].

Таблиця 3.1

Планування доходів загального та спеціального фонду військового шпиталю
А 1028 на 2025 рік, млн.грн.

	Показник	Доходи 2022 року	Доходи 2023 року	Доходи 2024 року	Середній коефіцієнт зростання за 2022- 2024 роки	Доходи 2025 року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Бюджетні асигнування	169,5	238,0	254,5	1,25	318,2
2.	Надходження від надання послуг (робіт)	0,4	0,2	0,8	2,25	1,8
3.	Інші доходи (трансферти та допомога)	9,0	3,5	4,2	1,95	8,2
	РАЗОМ	178,9	241,7	259,5	1,26	328,2

[Розраховано на основі додатків Г,Е, Ж, К, М].

Грошове забезпечення військових медиків складається з посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням, щомісячних (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, що мають постійний характер, премії) та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Планування видатків на оплату комунальних послуг по в/ч А 1028.
Видатки на оплату комунальних послуг включають:

- видатки на оплату газу. Планування здійснюється на рік виходячи із кількості метрів кубічних, що споживаються, вони множаться на вартість одного кубічного метру газу на 1 січня планового року. Газ планується на опалювальний сезон.

- видатки на оплату електроенергії. Планування здійснюється на рік виходячи із кількості кіловатт, що споживаються, вони множаться на вартість одного кіловатта на 1 січня планового року.

- видатки на оплату водопостачання та водовідведення. Планування здійснюється на рік виходячи із кількості кубічних метрів води, що постачаються та відводяться, вони множаться на вартість одного кубічного метра на 1 січня планового року.

Під час формування показників, на основі яких визначаються надходження спеціального фонду планового періоду, враховується рівень їх фактичного виконання за останній звітний рік, та очікуваного виконання за період, що передує плановому.

3.2. Проблеми ефективного фінансування військових частин та їх вирішення в сучасних умовах

В реаліях російсько-української війни існує ціла низка проблем щодо ефективного фінансування військових частин, які поділяються на військові підрозділи та військові формування територіальної оборони. Розглянемо спочатку проблеми фінансування військових частин.

На прикладі аналізу фінансового забезпечення військового шпиталю – в/ч А 1028, ми побачили, що основним джерелом фінансових ресурсів є бюджетні асигнування, які склали 97 % від усіх коштів. Власні кошти мають другорядне значення – на рівні 3 % загального фінансування. Такий малий відсоток власних коштів обмежує можливості військової частини щодо якісного фінансування своїх завдань. Отже, для покращення результатів діяльності військових частин, потрібно поступово збільшувати частку власних коштів у фінансуванні.

Для військового шпиталю такою можливістю може стати розширення спектру надання платних послуг, перегляд тарифів та розцінок на медичні

послуги та роботи у бік їх збільшення. Також, фінансовій службі та керівництву В/Ч А 1028 потрібно покращити маркетингову діяльність для залучення нових клієнтів. Проте, у військовий час першочергові послуги повинні надаватися військовослужбовцям, які прибувають з поля бойових дій для лікування поранень та медичної реабілітації.

Важливе значення якісного фінансування шпиталю мають кошти спонсорів, меценатів, благодійні внески. Отже, керівництву та фінансовій частині в/ч А 1028 потрібно активізувати пошук спонсорів та меценатів. Важливим заходом для залучення сторонніх коштів може стати благодійний аукціон або марафон, де можна зібрати додаткові кошти від небайдужих. Реклама діяльності військового шпиталю у соцмережах може збільшити коло охочих віддати свої донати для лікування поранених військовослужбовців. Наш народ завжди був щедрим для допомоги своїм захисникам.

Іншою проблемою є фінансування підрозділів територіальної оборони з місцевих бюджетів. Забезпечення підрозділів територіальної оборони (ТО) штатною зброєю, боєприпасами, належить до основних функцій Міністерства оборони України (МОУ). Інші потреби для виконання функцій добровольчими формуваннями територіальної оборони можуть бути забезпечені за коштів місцевих бюджетів. Зокрема, у статті 91 Бюджетного кодексу (БКУ) передбачена можливість затверджувати в місцевих бюджетах бюджетні призначення на місцеві програми, зокрема і для реалізації заходів і робіт з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки. Це можуть бути такі заходи місцевого значення,:

- проведення медичного обстеження членів добровольчих формувань територіальної громади (ДФТГ);
- забезпечення харчування підрозділів ТРО під час проведення планової підготовки на зборах та виконання завдань за призначенням;
- поширення інформації стосовно територіальної оборони із виготовленням поліграфічної продукції;

- виготовлення бланків посвідчень добровольців територіальної оборони;
- купівля речового майна та спорядження (обмундирування, матраців, спальних мішків, кариматів);
- придбання медичних аптечок, медикаментів, перев'язувальних матеріалів [17, 35].

Багато громад, які бажають фінансувати підрозділи ТРО, в межах місцевих цільових програм: або здійснюють передачу міжбюджетного трансферту у вигляді субвенції із місцевого бюджету державному бюджетові, або фінансують заходи із територіальної оборони й мобілізаційної підготовки місцевого значення.

Військові видатки належать до таємних, тому зараз не можливо ефективно перевірити, як правильно вони використовуються, тому можливі зловживання та порушення бюджетної дисципліни [17, 35].

Згідно зі статтею 87 БКУ, видатки для функціонування установ та закладів Збройних Сил України, та інших утворених згідно закону військових формувань, належать до видатків, які здійснюються з Державного бюджету України [6].

При наявності фінансових можливостей у місцевому бюджеті, за умови забезпечення визначених у законі делегованих й власних повноважень, можлива підтримка підрозділів ЗСУ, але лиш шляхом передачі субвенції із місцевого до державного бюджету.

Якщо громада хоче придбати військове спорядження (бронежилети, каски, розгрузочні жилети тощо) або придбати предмети та матеріали для облаштування військових об'єктів у пунктах дислокації, блок - постів, забезпечити функціонування об'єктів критичної інфраструктури, захисних споруд та, вогневих позицій, то це можна зробити лише через надання субвенції із бюджету територіальної громади державному бюджету.

Самостійно громада передати такі видатки із місцевого бюджету не може, оскільки частиною другою статті 85 Бюджетного кодексу України

(БКУ) заборонено планувати та здійснювати видатки, які не віднесені до місцевих бюджетів, а також здійснювати протягом бюджетного періоду видатки для утримання бюджетних установ одночасно із різних бюджетів [6].

Під час передання трансферту для підрозділу ЗСУ, також, необхідно враховувати, що видатки повинні здійснюватися за рахунок вільного залишку бюджетних коштів, або перевиконання доходної частини загального фонду місцевого бюджету, і за умов відсутності простроченої кредиторської заборгованості такого місцевого бюджету за захищеними статтями видатків на останню звітну дату, яка передує плануванню видатків.

Також, проблематичним є те, що підрозділи територіальної оборони не мають статусу юридичної особи, відокремлених підрозділів або філій, а отже:

- позбавлені прав здійснювати господарську діяльність, у т.ч. для власного обслуговування;
- не можуть мати власні банківські рахунки у фінансових установах;
- не можуть бути розпорядниками чи або одержувачами бюджетних коштів [17, 35]..

Отже, здійснювати їх фінансування можна лише у співпраці з військовою частиною, за якою закріплено формування тероборони, і для початку такої співпраці потрібне письмове звернення командира військового формування із обґрунтуванням та визначенням потреби.

Для покращення стану фінансування військових частин та сектору оборони уряд схвалив зміни до Бюджетного кодексу, якими пропонується:

- зарахування з 2024 року до загального фонду державного бюджету у повному обсязі надходжень, що є джерелами формування державного дорожнього фонду;
- зарахувати з 1.10.2023 року по 31.12.2024 року до спеціального фонду держбюджету надходжень від оподаткування грошового забезпечення військових, винагород та інших виплат, поліцейськими, який сплачується згідно з Податковим кодексом на відповідній території України;

- спрямувати у період дії воєнного стану для забезпечення підтримки обороноздатності держави, за рішеннями відповідних місцевих рад, вільних залишків коштів місцевих бюджетів та залишків коштів їх спеціального фонду, які утворились на кінець бюджетного періоду [17, 35]..

Чинне законодавство передбачає три способи допомоги ЗСУ за рахунок коштів місцевих бюджетів. Жоден із них не дозволяє оперативно та повною мірою задовольняти потреби військових частин.

Щоб допомога військовим була вчасною, громади іноді порушують бюджетне законодавство. У зв'язку із цим почастишали випадки звинувачення мерів міст у нецільовому використанні коштів.

Із початку повномасштабного вторгнення громади активно долучалися до підтримки ЗСУ. У 2023 році більшість громад мали профіцитні бюджети, додаткові ресурси для допомоги фронту через збільшення надходжень від ПДФО.

Проте, з 2024 року з місцевих бюджетів був вилучений "військовий" ПДФО та перерозподілені міжбюджетні трансферти. Але, незважаючи на зменшення фінансової спроможності, громади продовжують допомагати фронту.

Громади намагаються закривати нагальні потреби військових частин та швидко реагувати на їх запити. Проте, чинне законодавство не містить достатніх правових підстав для фінансування сфери оборони органами місцевого самоврядування, оскільки відповідно Бюджетного кодексу, фінансування Збройних сил України та інших військових утворених проводиться за рахунок коштів держбюджету України.

Наразі існує три законодавчо дозволені методи допомоги військовим підрозділам. Перший - це забезпечення формувань територіальної оборони медикаментами, харчуванням, обмундируванням, але не технікою і не зброєю. Другий - це перерахунок коштів до держбюджету або для конкретної військової частини у вигляді субвенції (у 2023 році місцеві громади

добровільно віддали на потреби ЗСУ більше 16 млрд. гривень). І третій - це купівля військових облігацій [17, 35].

«В умовах високоінтенсивних бойових дій та зміни потреб фронту громадам важливо оперативно відповідати на запити військових частин та допомагати в першу чергу тим, хто знаходиться на передових позиціях. Затверджені способи надання допомоги не дають можливості швидко реагувати на запити військових частин. Відтак громади часто не дотримуються чинного законодавства, коли надають допомогу військовим підрозділам» [17].

«Оборонні закупівлі з місцевих бюджетів можуть трактуватися контролюючими органами як нецільове використання коштів, за що посадові особи можуть притягуватися до адміністративної або навіть кримінальної відповідальності.

У коментарі Руху ЧЕСНО виконавчий директор Асоціації міст України Олександр Слобожан наголошує, що випадки звинувачень мерів міст у нецільовому використанні коштів стали масовими: “Це масові випадки. На жаль, поки що ми не можемо розголошувати конкретні дані, поки це розглядається правоохоронними органами” [17].

Це питання потребує термінового вирішення, проте лише у квітні 2024 року парламент проголосував у першому читанні за законопроект, яким пропонується додати до компетенції місцевих рад “надання фінансової та матеріальної підтримки сектору безпеки і оборони у період дії воєнного чи надзвичайного стану, затвердження місцевих програм підтримки сектору безпеки і оборони” [17].

Ухвалення цього законопроекту дозволило б фінансово спроможним громадам уникати довгих бюрократичних процесів й оперативно відповідати на запити військових частин. Це стосується не стратегічно важливих видів озброєння, а важливих тактичних засобів військового призначення, автомобілів, майна тощо.

“Мова йде про підтримку сил оборони за кошти органів місцевого самоврядування. Скерування коштів на рахунки військових частин або закупівлю і передачу різного майна. Наприклад, пікапи, такі важливі на фронті дрони, тепловізори, приціли та багато іншого. Точно органи місцевого самоврядування не зможуть купувати зброю. Мова про боєприпаси, важку зброю, летальну зброю”, - розповідає автор ініціативи Лозинський [17].

Для ухвалення цього законопроекту передбачено внесення змін до закону “Про місцеве самоврядування в Україні”, проте для повного вирішення проблем фінансування потрібно внести зміни і до Бюджетного кодексу.

Час диктує, що вкрай потрібне розширення повноважень місцевих бюджетів та можливість їх фінансувати у період дії воєнного стану напряму військові підрозділи.

В умовах обмеженості ресурсів та критичної ситуації на фронті місцеві бюджети - це додаткове важливе джерело фінансування потреб армії. Органи місцевого самоврядування повинні фінансово підтримувати ЗСУ, не ризикуючи отримати кримінальні провадження.

Внесення змін до Бюджетного кодексу щодо прямої фінансової підтримки місцевими бюджетами військових частин дозволить передати додаткові ресурси на потреби фронту, та розширити можливості органів місцевого самоврядування із надання фінансової та матеріальної підтримки військовим частинам.

Окрім розширення повноважень органів місцевого самоврядування, необхідно забезпечити ефективний контроль за бюджетними коштами. Потрібно, щоб ресурси місцевих бюджетів мали цільове призначення, та забезпечували пріоритетні і об’єктивні потреби фронту.

Отже, основними проблемами фінансування військових частин на сучасному етапі є наступні:

- недостатність бюджетних асигнувань для повного та якісного фінансового забезпечення особового складу та матеріальних засобів;

- недостатність та обмеженість власних доходів військових частин;
- бюрократичні процедури, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;
- обмеженість механізмів прямої фінансової підтримки з місцевих бюджетів підрозділів територіальної оборони щодо їх забезпечення автомобільною технікою та зброєю, оскільки оборонні закупівлі з місцевих бюджетів можуть трактуватися контролюючими органами як нецільове використання коштів;
- зловживання бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни;
- неможливість під час воєнного стану в повній мірі та якісно здійснити фінансовий контроль за використанням коштів військовими частинами, оскільки частина видатків є таємними та їх перевірка цивільними відомствами є неможливою;
- наявність корупції та нецільового використання коштів тощо.

Шляхами вирішення цих проблем можуть стати:

- більш якісне та фахове планування доходів та витрат, яке б дозволило повніше враховувати потребу у оплаті праці та матеріально-технічному забезпеченні. Важливим кроком у цьому напрямі є удосконалення програмно-цільового методу планування;
- розширення спектру надання власних послуг та одержання власних доходів, які не залежать від бюджетних асигнувань. Для військового шпиталю такою можливістю може стати розширення спектру надання платних послуг, перегляд тарифів та розцінок на медичні послуги та роботи у бік їх збільшення. Також, фінансовій службі та керівництву В/Ч А 1028 потрібно покращити маркетингову діяльність для залучення нових клієнтів. Проте, у військовий час першочергові послуги повинні надаватися військовослужбовцям, які прибувають з поля бойових дій для лікування поранень та медичної реабілітації.

- більш активне залучення коштів донорів, меценатів, спонсорів для фінансування потреб військової частини; Керівництву та фінансовій частині в/ч А 1028 потрібно активізувати пошук спонсорів та меценатів. Важливим заходом для залучення сторонніх коштів може стати благодійний аукціон або марафон, де можна зібрати додаткові кошти від небайдужих. Реклама діяльності військового шпиталю у соцмережах може збільшити коло охочих віддати свої донати для лікування поранених військовослужбовців.

- скасування бюрократичних процедур, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;

- надання законодавчої компетенції місцевим радам надавати пряму фінансову та матеріальну підтримку сектору безпеки і оборони у період дії воєнного чи надзвичайного стану. Це дозволило б скерувати місцеві кошти на рахунки військових частин або закупівлю і передачу різного майна. Наприклад, пікапи, такі важливі на фронті дрони, тепловізори, приціли та багато іншого. Час диктує, що вкрай потрібне розширення повноважень місцевих бюджетів та можливість їх фінансувати у період дії воєнного стану напряду військові підрозділи.

- активно залучати грантову допомогу, для чого підвищувати фаховий рівень працівників фінансової служби, знання іноземної мови;

- суворий контроль за бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни.

Отже, планування за загальним фондом в/ч А 1028 здійснюється нормативним та аналітичним методами з наступним внесенням планових показників у кошторис. Планування доходів здійснюється виходячи із планової суми видатків на наступний рік. Тобто спочатку плануються видатки по статтях загального фонду в/ч А 1028, такі як грошове забезпечення, зарплата, медикаменти, харчування, комунальні послуги, відрядні та інші. А потім, виходячи із запланованої суми видатків надається бюджетний запит на суму відповідних доходів із державного бюджету.

Планування за спеціальним фондом в/ч А1028 здійснюється нормативним та аналітичним методами. Плануються доходи за такими основними напрямками:

- доходи від надання послуг / виконання робіт – це платні послуги від медичних послуг, оренди тощо;
- доходи від господарської діяльності;
- доходи від продажу активів – майна;
- фінансові доходи – відсотки від зберігання коштів на рахунку у банку;
- інші доходи від обмінних та необмінних операцій;
- благодійна допомога.

Розрахунок планових показників доходів військового шпиталю А 1028 на 2025 рік аналітичним методом показав, що доходи у плановому році зростуть на 1,25 та складуть 328,2 млн. грн.

Основними проблемами фінансування військових частин на сучасному етапі є наступні:

- недостатність бюджетних асигнувань для повного та якісного фінансового забезпечення особового складу та матеріальних засобів;
- недостатність та обмеженість власних доходів військових частин;
- бюрократичні процедури, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;
- обмеженість механізмів прямої фінансової підтримки з місцевих бюджетів підрозділів територіальної оборони щодо їх забезпечення автомобільною технікою та зброєю, оскільки оборонні закупівлі з місцевих бюджетів можуть трактуватися контролюючими органами як нецільове використання коштів;
- зловживання бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни;
- неможливість під час воєнного стану в повній мірі та якісно здійснити фінансовий контроль за використанням коштів військовими частинами,

оскільки частина видатків є таємними та їх перевірка цивільними відомствами є неможливою;

- наявність корупції та нецільового використання коштів тощо.

Шляхами вирішення цих проблем можуть стати:

- більш якісне та фахове планування доходів та витрат, яке б дозволило повніше враховувати потребу у оплаті праці та матеріально-технічному забезпеченні. Важливим кроком у цьому напрямі є удосконалення програмно-цільового методу планування;

- розширення спектру надання власних послуг та одержання власних доходів, які не залежать від бюджетних асигнувань. Для військового шпиталю такою можливістю може стати розширення спектру надання платних послуг, перегляд тарифів та розцінок на медичні послуги та роботи у бік їх збільшення. Також, фінансовій службі та керівництву В/Ч А 1028 потрібно покращити маркетингову діяльність для залучення нових клієнтів. Проте, у військовий час першочергові послуги повинні надаватися військовослужбовцям, які прибувають з поля бойових дій для лікування поранень та медичної реабілітації.

- більш активне залучення коштів донорів, меценатів, спонсорів для фінансування потреб військової частини; Керівництву та фінансовій частині в/ч А 1028 потрібно активізувати пошук спонсорів та меценатів. Важливим заходом для залучення сторонніх коштів може стати благодійний аукціон або марафон, де можна зібрати додаткові кошти від небайдужих. Реклама діяльності військового шпиталю у соцмережах може збільшити коло охочих віддати свої донати для лікування поранених військовослужбовців.

- скасування бюрократичних процедур, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;

- надання законодавчої компетенції місцевим радам надавати пряму фінансову та матеріальну підтримку сектору безпеки і оборони у період дії воєнного чи надзвичайного стану. Це дозволило б скерувати місцеві кошти на рахунки військових частин або закупівлю і передачу різного майна.

Наприклад, пікапи, такі важливі на фронті дрони, тепловізори, приціли та багато іншого. Час диктує, що вкрай потрібне розширення повноважень місцевих бюджетів та можливість їх фінансувати у період дії воєнного стану на пряму військові підрозділи.

- активно залучати грантову допомогу, для чого підвищувати фаховий рівень працівників фінансової служби, знання іноземної мови;

- суворий контроль за бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни.

ВИСНОВКИ

Військові частини є бюджетними установами, які фінансуються із державного бюджету, а також за рахунок власних доходів (платні послуги, доходи від господарської та іншої діяльності, допомога). Організацію фінансової діяльності військової частини здійснює її фінансовий орган, або орган, до якого вона зарахована. Фінансова діяльність заснована на фінансовій дисципліні.

Фінансова дисципліна - це обов'язкове для всіх посадових осіб військової частини дотримання встановлених та діючих правил, норм ведення військового і фінансового господарства. Складовими елементами фінансової дисципліни є: бюджетна, авансова, штатно-тарифна платіжно-розрахункова, кошторисна та касова дисципліна.

Фінансове забезпечення військових частин здійснюється відповідно до затверджених у встановленому порядку кошторисів. Усі кошти в/ч поділяються на: загальний та спеціальний фонд. Кошти загального фонду за кошторисом Міністерства оборони України (МОУ) виділяються військовій частині її забезпечувальним фінансовим органом, й спрямовуються лише на ті потреби, на які вони призначені у відповідних затверджених кошторисах. Формування спеціального фонду військової частини здійснюється через власні надходження та інші надходження спеціального фонду.

Аналіз доходів та витрат військової частині – шпиталю А 1028 за 2021 - 2023 рр. показав, що три роки поспіль у шпиталю був дефіцит фінансових ресурсів, тобто річна сума витрат перевищувала річну суму доходів. У 2021 році дефіцит склав 3,6 млн. грн., у 2022 році дефіцит дорівнював 1,6 млн. грн., а у 2023 році у шпиталю дефіцит річних коштів зріс до 8,1 млн. грн.

Основним джерелом доходів шпиталю є бюджетні асигнування. За 2021-2023 роки вони зросли з 51,3 млн. грн. до 238 млн. грн., або у 4,7 рази. За цей же час доходи від надання послуг зменшилися з 2,7 до 0,2 млн. грн.

Доходи від необмінних операцій, до яких включені трансферти та гранти, зросли з 0,1 млн. грн. до 8,1 млн. грн. у 2022 році та 3,5 млн. грн. у 2023 році. Найбільше зросли бюджетні асигнування, що пояснюється збільшенням потреб на лікування поранених військовослужбовців у період військових дій 2022-2023 рр. у період повномасштабного вторгнення армії РФ. Також, у цей період зросли гранти та трансферти, тобто кошти від підприємств, організацій та громадян у вигляді безвідплатної допомоги.

В/ч А 1028 використовує у своїй фінансово-господарській діяльності як бюджетні асигнування, так і джерела власних надходжень – плата за послуги, а також - благодійну допомогу, цільові кошти для виконання послуг. Військовий шпиталь А 1028 фінансується переважно за рахунок бюджетних надходжень, які склали 97 % у 2023 році. Решта 3 % - це кошти спеціального фонду, які включають плату за надання медичних послуг та інших робіт, а також фінансову допомогу від підприємств та організацій.

Аналіз структури видатків в/ч А 1028 показав, що найбільша частка по загальному фонду витрачається на грошове забезпечення військових – 68,8 %. Частка витрат на зарплати вільнонайманих – 9,7 %. Відрахування на соціальні заходи (єдиний соціальний внесок) склали – 14,5 %. Витрати на медикаменти склали – 2,5 %. Витрати на предмети довгострокового користування склали – 3 %, а інші видатки – 3,7 %.

Планування за загальним та спеціальним фондами в/ч А 1028 здійснюється нормативним та аналітичним методами з наступним внесенням планових показників у кошторис. Розрахунок планових показників доходів військового шпиталю А 1028 на 2025 рік аналітичним методом показав, що доходи у плановому році зростуть на 1,25 та складуть 328,2 млн. грн.

Основними проблемами фінансування військових частин на сучасному етапі є наступні:

- недостатність бюджетних асигнувань для повного та якісного фінансового забезпечення особового складу та матеріальних засобів;
- недостатність та обмеженість власних доходів військових частин;

- бюрократичні процедури, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;

- зловживання бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни;

- неможливість під час воєнного стану в повній мірі та якісно здійснити фінансовий контроль за використанням коштів військовими частинами, оскільки частина видатків є таємними та їх перевірка цивільними відомствами є неможливою;

Шляхами вирішення цих проблем можуть стати:

- більш якісне та фахове планування доходів та витрат, яке б дозволило повніше враховувати потребу у оплаті праці та матеріально-технічному забезпеченні;

- розширення спектру надання власних послуг та одержання власних доходів, які не залежать від бюджетних асигнувань. Для військового шпиталю такою можливістю може стати розширення спектру надання платних послуг, перегляд тарифів та розцінок на медичні послуги та роботи у бік їх збільшення;

- більш активне залучення коштів донорів, меценатів, спонсорів для фінансування потреб військової частини. Важливим заходом для залучення сторонніх коштів може стати благодійний аукціон або марафон, де можна зібрати додаткові кошти від небайдужих. Реклама діяльності військового шпиталю у соцмережах може збільшити коло охочих віддати свої донати для лікування поранених військовослужбовців.

- скасування бюрократичних процедур, які заважають швидко та якісно реагувати на фінансові потреби сил оборони;

- активно залучати грантову допомогу, для чого підвищувати фаховий рівень працівників фінансової служби, знання іноземної мови;

- суворий контроль за бюджетними коштами при здійсненні публічних закупівель у сфері безпеки та оборони країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богдан Тетяна. Воєнні фінанси: що повинна робити держава? *LB.ua*. 2022. 15 липня. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/523270_voienni_finansi_shcho_povinna_robiti.html (дата звернення 1.05.2024 року)
2. Буй, Т. Г., & Прімерова, О. К. (2023). Бюджетна система України: вплив війни та виклики повосенної відбудови. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*, 8(1), 17–24. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.17-24> (дата звернення 21.05.2024 р.).
3. Бюджетна система : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с.
4. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Kachula-S.V.-Byudzhetna-systema.pdf (дата звернення 21.05.2024 р.)
5. Бюджетна система. Навч. посіб. /Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін. за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2014. 296 с.
6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010, № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 5.05.2023 р.)
7. Валентина Москвіна. "Фінансування безпеки та оборони з місцевих бюджетів": шляхи та підстави для цього. Суспільне Суми. URL: <https://suspilne.media/sumy/580241-mozlivosti-finansuvanna-bezpeki-ta-oboroni-z-miscevih-budzetiv-slahi-ta-pidstavi-dla-cogo/> (дата звернення 21.05.2024 р.).
8. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України: підручник. Київ : ЦНЛ, 2004. 544 с.

9. Військовий бюджет України. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8 (дата звернення 21.05.2024 р.).

10. Військові частини ЗСУ отримають 9,5 млрд. грн.. за рахунок ПДФО військових. Урядовий портал. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/viiskovi-chastyny-zsu-otrymaiut-96-mlrd-hrn-za-rakhunok-pdfo-viiskovykh-minfin> (дата звернення 21.05.2024 р.).

11. Грошове забезпечення військовослужбовців. Урядовий контактний центр. 2024. URL: <https://ukc.gov.ua/knowledge/pro-groshove-zabezpechennya-vijskovosluzhbovtiv-roz-yasnennya-ministra-oborony/> (дата звернення 21.05.2024 р.).

12. Державний веб-портал бюджету для громадян. Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 5.05.2023 р.)

13. Деякі питання фінансування матеріально-технічного забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань. Постанова КМУ від 23 січня 2024 року № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.05.2024 р.).

14. Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.99 р. №996-XIV.

15. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» № 2011-XII від 20 грудня 1991 року. URL: <https://ukc.gov.ua/knowledge/pro-groshove-zabezpechennya-vijskovosluzhbovtiv-roz-yasnennya-ministra-oborony/> (дата звернення 21.04.2024 р.).

16. Зарплати військових у 2024 році: все, що треба знати. Finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/zarplaty-vijskovykh-2023> (дата звернення 21.02.2024 р.).

17. Катерина Березюк. Фінансування ЗСУ з місцевих бюджетів: допомога фронту чи нецільове використання коштів? Чесно. 2024. 30 квітня. <https://www.chesno.org/post/5959/> (дата звернення 21.05.2024 р.).

18. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.

19. Наказ Міністерства оборони України від 22.04.2021 року № 104 «Про внесенні змін до наказу Міністерства оборони України від 22.05.2017 року № 280».

20. Наказ МОУ № 905 від 19.12.2014 року "Про затвердження Інструкції з організації та ведення бухгалтерського обліку в Збройних Силах України".

21. Наказ МОУ № 590 від 12.11.2010 року "Про затвердження Положення про фінансове господарство військової частини ЗСУ".

22. Основи фінансового забезпечення військової частини. Частина перша. Навчальний посібник. К.: ВІКНУ, 2006. - 380 с.

23. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> (дата звернення 5.05.2023 р.)

24. Пам'ятка щодо порядку нарахування та виплати грошового забезпечення та інших соціальних виплат військовослужбовцям у 2024 році. Соціальне забезпечення та підтримка військовослужбовців та членів їх сімей. Київ. 2024. URL: <https://social.mil.gov.ua/groshove-zabezpechennya/groshove-zabezpechennya.html> (дата звернення 21.05.2024 р.).

25. Питання ефективності використання бюджетних коштів та фінансування потреб військових частин громадами області розглянули на черговому засіданні робочої групи «Прозорість і підзвітність». Чернівецька ОВА. 2024. 14 березня. URL: <https://bukoda.gov.ua/news/pytannia-efektyvnosti-vykorystannia-biudzhethnykh-koshtiv-ta-finansuvannia-potreb-viiskovykh-chastyn-hromadamy-oblasti-rozghlianuly-na-cherhovomu-zasidanni-robochoi-hrupy-prozorist-i-pidzvitnist> (дата звернення 21.05.2024 р.).

26. Положення про облік та використання коштів спеціального фонду державного бюджету в Міністерстві оборони України. Затверджено наказом Міністерства оборони України від 03 серпня 2016 року № 400, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 серпня 2016 року за № 1191/29321.

27. Постанова КМУ від 30 серпня 2017 року № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб».

28. ПРАВИЛА організації фінансового забезпечення військових частин, установ, організацій Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту. Додаток до наказу Міністерства оборони України 22 травня 2017 року № 280 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 22 квітня 2021 року № 104).

29. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». К., 2017. 184 с. URL: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/170x240_preview_0.pdf (дата звернення 21.02.2024 р.)

30. Ткачук Н.М. Особливості фінансування видатків у України на оборону. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-39> (дата звернення 21.02.2024 р.).

31. У 2024 році на виплати військовим виділили понад 800 млрд. грн. LB.ua. 2024. 1 квітня. URL: https://lb.ua/economics/2024/04/01/606284_2024_rotsi_viplati_viyskovim.html (дата звернення 21.05.2024 р.).

32. Фінансове забезпечення військової частини. Навчальний посібник. К.: ВІКНУ, 2007. 380 с

33. Фінансування армії та безпека країни було, є і буде головним пріоритетом для Уряду, – Шмигаль. *Дебет-кредит*. 7.12.2022. URL: <https://news.dtki.ua/society/economics/80358-finansuvannya-armiyi-ta-bezpeka->

[krayini-bulo-je-i-bude-golovnim-prioritetom-dlya-uryadu-smigal](#) (дата звернення: 20.04.2023 року).

34. Черкашина М.В. Управління фінансовим забезпеченням військових частин Національної гвардії України. Ефективна економіка. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10036> (дата звернення 21.05.2024 р.).

35. Щодо механізму здійснення підтримки ЗСУ з місцевих бюджетів. Бухгалтерія: бюджет. 2024. 12 лютого. URL: https://ibuhgalter.net/material/1630/30489#google_vignette (дата звернення 21.05.2024 р.).

36. Юрій С.І, Бескид Й.М. Бюджетна система України: навч. посіб. Київ. НІОС, 2000. 400 с.

37. Як нараховуються виплати українським військовим: роз'яснення Резнікова. Слово і діло. 25 травня 2022 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/25/novyna/suspilstvo/yak-narakhovuyutsya-vyplaty-ukrayinskym-vijskovym-rozlyasnennya-reznikova> (дата звернення: 02.04.2023 року).

38. Як фінансувати потреби військових за рахунок місцевих бюджетів - роз'яснює U-LEAD. Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/news/17081> (дата звернення 21.02.2024 р.).

39. Ярошевич Н.Б. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю.Кондрат, А.І.Якимів. Львів.: «Новий Світ2000», 2019. 400 с.

ДОДАТКИ

АНОТАЦІЯ

Гризюк Т.І. Фінансове забезпечення військової частини в сучасних умовах. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення військової частини. Визначено засади організації фінансової діяльності у військовій частині. Здійснено аналіз основних показників фінансово – господарської діяльності військової частини А 1028, а також досліджені проблеми ефективного фінансування військових частин та визначені шляхи їх вирішення в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансове забезпечення військової частини, грошове забезпечення, фінансова дисципліна, обмінні та необмінні операції, загальний та спеціальний фонд військової частини.

ABSTRACT

Hryzyuk T.I. Financial support of the military unit in modern conditions. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The theoretical and practical aspects of the financial support of the military unit were investigated in the qualification work. The principles of the organization of financial activities in the military unit have been defined. An analysis of the main indicators of the financial and economic activity of military unit A 1028 was carried out, as well as the problems of effective financing of military units were investigated and ways to solve them in modern conditions were determined.

Key words: financial support of the military unit, monetary support, financial discipline, exchange and non-exchange operations, general and special fund of the military unit.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ Т.І. Гризюк